

Pietarsaaren esiopetuksen opetussuunnitelma

Nimi	Pietarsaaren esiopetuksen opetussuunnitelma
Kunta	Pietarsaari
Hyväksymispäivämäärä	

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laadinta, arviointi ja kehittäminen.	1
2. Paikalliset erityispiirteet ja esiopetuksen erilaiset järjestämisen tavat.	2
3. Opetussuunnitelmaan liittyvä tiedotus.	3
4. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus.	4
5. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet.	5
6. Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua.	7
7. Arvoperusta.	8
8. Oppimiskäsitys.	10
9. Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa.	12
9.1. Laaja-alaisen osaamisen paikalliset painotukset.	12
10. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.	19
11. Oppimisympäristöt esiopetuksessa.	20
12. Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa.	25
13. Monipuoliset työtavat.	26
14. Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena.	29
15. Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet.	30
15.1. Ilmaisun monet muodot.	30
15.2. Kielen rikas maailma.	31
15.3. Minä ja meidän yhteisömme.	33
15.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni.	35
15.5. Kasvan ja kehityn.	37
16. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä.	40
16.1. Kielikylpyopetus Pietarsaaressa.	41
17. Kasvun ja oppimisen tuen järjestäminen.	43
18. Yleinen tuki.	44
19. Tehostettu tuki.	45
20. Erityinen tuki.	46
21. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.	48
22. Oppilashuolto.	49

1. Opetussuunnitelman laadinta, arviointi ja kehittäminen

Pietarsaaren esiopetussuunnitelma noudattaa rakenteeltaan valtakunnallisen esiopetussuunnitelman perusteita. Osa perustetekstiä avautuu paikallisessa opetussuunnitelmassa tekstipohjaksi luvuittain. Perustetekstin lisäksi kappaleissa on luettavissa Pietarsaaren paikalliset toimintatavat, painotukset ja ratkaisut, mikäli sellaisia on tehty kyseiseen asiaan liittyen. Esiopetussuunnitelmaa päivitetään ja täydennetään säännöllisesti.

Pietarsaaren esiopetussuunnitelman laatimisesta on vastannut esi- ja perusopetuksen yhteinen ohjausryhmä, johon on kuulunut perusopetuksen opettajia, esiopetuksen opettaja sekä ala- ja yläkoulun rehtori. Esiopetussuunnitelmaa on laadittu tiiviissä yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Tavoitteena on ollut luoda opetussuunnitelmallinen ja toimintakulttuurinen jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen.

Pietarsaassa esiopetus järjestetään kouluilla. Tämän vuoksi opetussuunnitelmaa on esi- ja perusopetuksen osalta laadittu yhdessä, paitsi perusopetuksen oppiainesisältöjen ja esiopetuksen oppimiskokonaisuuksien osalta. Tämä on jatkumo edelliseen opetussuunnitelmaan.

Pietarsaari osallistui kuntarajat ylittävään Ops2016 Osaava -hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena oli ohjata, neuvoa ja opastaa opetussuunnitelman laadinnassa. Opetussuunnitelman paikallinen työ eteni hankkeen aikataulun mukaisesti. Tämän opetussuunnitelmatyön tärkeimpiä tavoitteita on ollut osallistaa opetushenkilöstö, kodit, moniammatillinen yhteisö sekä koulun ulkopuoliset toimijat ja päättäjät. Opetuksenjärjestäjä on tarjonnut mahdollisuuksia opetussuunnitelman perusteiden avaamiseen ja sisäistämiseen erilaisten koulutustilaisuuksien avulla. Paikallinen opetussuunnitelmatyöryhmä on tehnyt linjauksia opetussuunnitelman paikallisten erityispiirteiden ja näkökulmien huomioimiseksi.

Paikalliset esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat toimitettiin suomenkielille koulutusjaostolle hyväksyttäväksi keväällä 2016.

Paikallisella tasolla päädyttiin ratkaisuun, ettei tehdä koulukohtaisia opetussuunnitelmia. Kielikylpykoulu laatii kuitenkin oman yksikkökohtaisen suunnitelmansa kunnallisen opetussuunnitelman pohjalta opetuksen järjestämisessä käytettävien erityispiirteiden vuoksi.

Opetuksenjärjestäjä vastaa lukuvuosisuunnitelman kehittämisestä uuden opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Jokaisen koulun omassa lukuvuosisuunnitelmassa täsmennetään koulukohtaisia tavoitteita, painotuksia ja niiden toteuttamista. Koulujen oppilaskuntien sekä koti- ja kouluyhdistysten kanssa voidaan tehdä yhteistyötä lukuvuosisuunnitelman laadinnassa. Huoltajille annetaan mahdollisuus tutustua lukuvuosisuunnitelmien sisältöön.

Opetussuunnitelman tavoitteiden sisällyttäminen osaksi lukuvuosisuunnitelmaa tarjoaa mahdollisuuden opetuksen tehokkaaseen toteutukseen, painottamiseen ja arviointiin. Opettajan osallistaminen arviointiin toteutetaan koulutus- ja suunnittelupäivien kautta. Arvioinnin tulee olla suunnitelmallista, ja sitä toteutetaan säännöllisin aikavälein. Toimintaa kehitetään arvioinnin tulosten pohjalta.

Syksyn 2015 aikana pidettiin kaikkien alakoulujen ja yläkoulun huoltajille yhteinen ops-ilta, jossa huoltajille tarjottiin mahdollisuutta osallistua opetussuunnitelman laadintaan. Huoltajien ajatuksia otettiin huomioon kodin ja koulun välisen yhteistyön sekä arvioinnin osalta – yhteisten kasvatustavoitteiden saavuttamiseksi. Oppilaat osallistetaan oppilaskuntien kautta. Nuorempien oppilaiden kanssa, jotka eivät osallistu oppilaskunnan toimintaan, keskustellaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Keskusteluista nousevat ajatukset kirjataan, ja ne otetaan huomioon opetussuunnitelman laadinnassa.

Paikallinen OPS on elävä prosessi. Opetussuunnitelmaa voidaan muokata; siihen voidaan lisätä ja siitä voidaan poistaa, siltä osin kuin se on mahdollista, käytännön työn kokemusten pohjalta nousseita tavoitteita ja sisältöjä.

2. Paikalliset erityispiirteet ja esiopetuksen erilaiset järjestämisen tavat

Pietarsaari on kaksikielinen kaupunki. Suomen kielen, suomenkielisen kulttuurin ja identiteetin vaaliminen on tärkeää tässä monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa. Jokaisen kulttuurin kunnioittaminen on avainasemassa, jotta jokainen voi kokea juurtuneensa asuinpaikalleen.

Pietarsaari on vanha teollisuuskaupunki. Kaupungille on ominaista merenläheisyys ja monipuolinen luonto. Kaikilla on mahdollisuus olla läheisesti kosketuksessa luontoon ja saada kokemuksia siitä eri vuodenaikoina. Pietarsaarella on vahvat mahdollisuudet kehittymiseen. Pietarsaaren esi- ja perusopetus ovat luomassa perustaa kaupungin tulevaisuudelle.

Pietarsaaren suomenkielisen esiopetuksen järjestämisestä vastaa Pietarsaaren suomenkielinen koulutusjaosto. Esiopetusta järjestetään perusopetuksen yhteydessä alakouluissa. Esiopetuskielenä on suomi ja kielikylpykoulussa suomi tai ruotsi. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset esiopetusikäiset lapset voivat osallistua opetustoimen järjestämään oman äidinkielen tai ylläpitokielen opetukseen kaksi tuntia viikossa. Opetusryhmä muodostetaan, jos siihen kuuluu vähintään neljä oppilasta ja kieleen löytyy opettaja. Esiopetuksessa jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen "laivasuunnitelma", joka on laadittu Pietarsaaren esiopetuksen tavoitteiden pohjalta. "Laivakeskustelussa" vanhempien ja lapsen kanssa käydään läpi opetussuunnitelman ja lapsen omia tavoitteita. Näitä "laivakeskusteluja" käydään vähintään kaksi kertaa vuodessa, ja lapsi osallistuu niihin.

Esi- ja perusopetus ovat osa yhteiskunnan perusturvaa. Niiden keskeisinä tehtävinä on kouluttaa ja kasvattaa lapsia ja nuoria turvallisessa oppimis- ja kasvuympäristössä. Oppilaille on annettava mahdollisuus henkilökohtaiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Oppiminen on aktiivista toimintaa. Oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikille samat. Oppimisprosesseissa on huomioitava oppilaan aikaisemmat kokemukset, tiedot ja taidot. Motivaatio ja oppiminen lisääntyvät, kun oppilaiden yksilölliset tarpeet ja erilaiset oppimistavat huomioidaan.

Pietarsaaren esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma on opettajan tärkein työväline. Opettajan tulee noudattaa tätä kaikille yhteistä opetussuunnitelmaa. Opettaja valitsee luokalleen sopivat työskentelymenetelmät. Opetuksen on oltava poliittisesti riippumatonta ja ei-tunnustuksellista.

Pietarsaaren esi- ja perusopetuksen perusopetuksen laadinnassa on otettu huomioon seuraavat suunnitelmat:

- Pietarsaaren kaupungin strategia vuosiksi 2010–2020
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2016–2019
- Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma 2014–2017
- Pietarsaaren aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma
- Pietarsaaren varhaiskasvatuksen suunnitelma

3. Opetussuunnitelmaan liittyvä tiedotus

Syksyn 2015 aikana järjestettiin kaikkien alakoulujen ja yläkoulun huoltajille yhteinen ops-ilta. Huoltajille tiedotettiin opetussuunnitelman valtakunnallisten esi- ja perusopetuksen perusteiden sisällöistä ja tavoitteista. Ops-illassa vanhemmille kerrottiin, mitä muutoksia uudessa opetussuunnitelmassa on aikaisempaan verrattuna.

Opetussuunnitelman tavoitteet sisällytetään osaksi lukuvuosisuunnitelmaa. Huoltajille annetaan vuosittain mahdollisuus tutustua lukuvuosisuunnitelman sisältöihin Wilmassa.

Sivistyslautakunnan alaiset toimijat saivat mahdollisuuden tutustua opetussuunnitelmaan, kun suunnitelma kävi lausuntokierroksella.

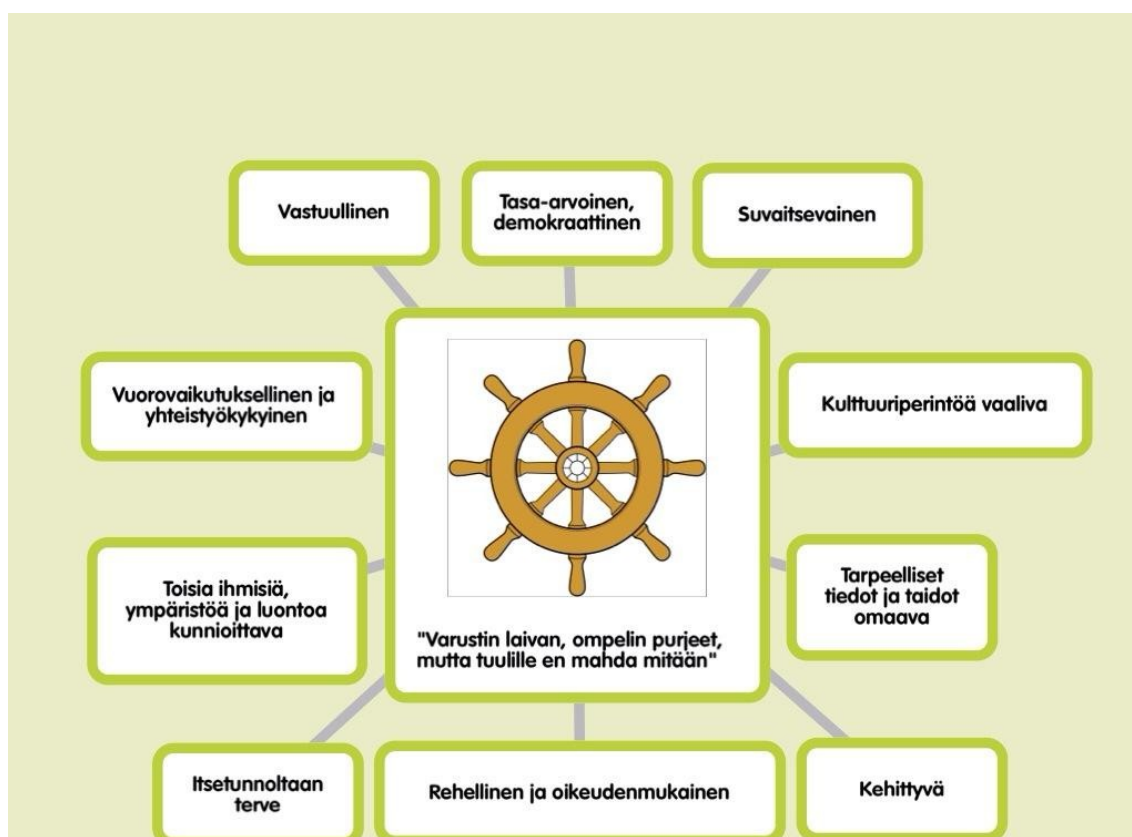
4. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Pietarsaaressa ei järjestetä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa esiopetusta.

5. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Pietarsaassa esiopetusta järjestään kouluissa. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, perusopetuslakiin ja -asetukseen ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen, oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Opetuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä ja kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Pietarsaaren esiopetuksen tavoitteet tämän osalta näkyvät seuraavassa kuviossa:

Esiopetus kestää yleensä yhden lukuvuoden, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan Lapsen kasvun ja oppimisen tuen yhteydessä. Opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää muita varhaiskasvatuspalveluja.

Esiopetus toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun Pietarsaaren opetussuunnitelman mukaisesti. Esiopetuksessa otetaan myönteisellä tavalla huomioon lasten erilaiset kielelliset, kulttuuriset, katsomukselliset ja uskonnolliset taustat. Lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidän identiteettiensä kehittymistä tuetaan.

Esiopetusta koskeva lainsäädäntö korostaa huoltajien osallisuutta. Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista sekä

lapsensa esiopetuspäivästä esiopetuksen aikana. Huoltajien mielipiteitä ja tietoja kuullaan sekä heidän antamaansa palautetta hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä.

Esiopetus, opetuksessa käytettävät oppimateriaalit ja välineet sekä tarvittava oppilashuolto ovat maksuttomia. Lapsille on tarjottava jokaisena esiopetuspäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria, ja ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana ovat keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri ja esiopetukseen soveltuvat oppimisympäristöt. Turvallisuuteen liittyviä tehtäviä käsitellään tarkemmin Kasvua ja oppimista tukevan toimintakulttuurin sekä Oppilashuollon yhteydessä.

6. Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

On tärkeää, että varhaiskasvatus, siihen kuuluva esiopetus ja perusopetus muodostavat lasten kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Laadukkaan kokonaisuuden lähtökohtana on, että opettajat ja muu henkilöstö tuntevat oppimisen polun eri vaiheet, niiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Lasten kasvun tukemisen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan yhdessä osiossa Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa kuvatulla tavalla. Opetus- ja muu henkilöstö tekevät huoltajien kanssa yhteistyötä lasten oppimisen polun kaikissa vaiheissa. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä.

Esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita opetuksen järjestämisessä. Leikki eri muodoissaan on vahvasti läsnä esiopetuksen toiminnassa. Huoltajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Kasvun ja oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisessä tehdään tarvittaessa yhteistyötä monialaisesti.

Esiopetuksessa seurataan ja tuetaan kunkin lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä hänen tietojensa ja taitojensa kehittymistä. Tavoitteena on samalla pyrkiä ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Lapsen minäkäsitys vahvistuu arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten ja kannustavan palautteen avulla. Esiopetuksen aikana lapset tutustuvat lähiympäristöönsä, sen ihmisiin ja luontoon sekä näiden moninaisuuteen. Leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on tärkeä merkitys lasten myönteisen kehityksen sekä uusien tietojen ja taitojen opettelun kannalta. Esiopetus tarjoaa lapsille tilaisuuksia vuorovaikutukseen, ilmaisun eri muotoihin ja uusiin kokemuksiin. Lasten mielenkiinnon kohteisiin tutustutaan yhdessä erilaisissa oppimisympäristöissä. Näin lapsille avautuu mahdollisuuksia ystävyyteen, oppimisen iloon ja uusiin kiinnostuksen kohteisiin.

Kun huoltaja on ilmoittanut lapsen esiopetukseen, lähtökohtana on, että lapsi osallistuu kaikkeen toimintaan. Muista kuin sairauspoissaoloista (alle kolme päivää) sovitaan suullisesti ryhmän henkilökunnan kanssa. Yli kolmen päivän mittaiseen muuhun poissaoloon anotaan rehtorilta lupa. Huoltaja, opettaja ja esiopetuksen järjestämiseen osallistuva henkilöstö huolehtivat yhteistyössä lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

7. Arvoperusta

Arvokeskustelu käydään koko perheen kanssa eli myös lapsi mukaan ottaen. Osa arvoista säilyy muuttumattomina koko lapsen kasvuprosessin ajan. On tilanteita, jolloin arvokeskustelua on syytä käydä uudelleen: esimerkiksi opettajan vaihtuessa, nivelvaiheissa tai perheen tilanteen näin vaatiessa.

Yhteistyökumppaneiden osalta arvokeskustelu toteutetaan yksikkökohtaisella tasolla, esimerkiksi kerhotoiminnan järjestäjien, seurakuntien, yhdistysten ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Opetussuunnitelmatyöprosessin aikana opetushenkilöstö on käynyt keskustelua arvoista. Näiden keskustelujen pohjalta on koottu alla oleva paikallisen esi- ja perusopetuksen arvoperusta.

Jokaisen lapsen ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Pietarsaaren kouluissa annettava esi- ja perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Sivistys ymmärretään laaja-alaisesti. Se tarkoittaa sekä tiedollista yleissivistystä että sosiaalisiin tilanteisiin liittyvää sivistynyttä käytöstä. Toiminnassa ja opetuksessa pyritään korostamaan lapsien uteliaisuuden, tiedonjonon, kriittisyyden ja päättelykyvyn merkittävyyttä. Koulun arkipäiväisessä toiminnassa sitoudutaan sivistyneen käytöksen, toisten huomioon ottamisen ja kunnioittamisen vahvistamiseen sekä erilaisuuden hyväksymiseen.

Ihmisyys, sivistys ja demokratia

Pietarsaaren esi- ja perusopetuksessa oppilaita rohkaistaan vastuunkantoon omasta tekemisestään ja päätöksentekoon osallistumiseen yhteisissä asioissa. Oppilaskunta, erilaiset koulukohtaiset alueelliset projektit, kaverikerho ja muu yhteiseen hyvään tai yhteisiin asioihin vaikuttamaan pyrkivät toimintamuodot ovat osa esi- ja perusopetuksen arkipäivää. Toiminnan tarkoitus on näyttää, että osallistuminen ja vaikuttaminen erilaisissa organisaatioissa, tai edes äänensä antaminen, ovat aitoja vaikuttamiskeinoja.

Lapsille opetetaan vastuu itsestä ja toisesta jo esiopetuksesta alkaen. Oman hyvinvoinnin, koulunkäynnin ja kaverisuhteista huolehtimisen tärkeyttä tuodaan esille opetuksessa ja toiminnassa joka päivä.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Pietarsaaren esi- ja perusopetus pyrkii toiminnassaan huomioimaan sekä paikallisen että suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimisen että monikulttuurisuuden tarjoaman rikkauten. Erilaisten vierailukäyntien, koulussa suoritettavien vierailujen ym. toiminnan kautta oppilaat tutustuvat paikalliseen nykykulttuuriin ja kulttuurihistoriaan. Paikallisten kulttuuri toimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä. Koulujen oppilaiden laaja kieli- ja kulttuuripohja tarjoaa erinomaisen ja monipuolisen väylän monikulttuuristen arvojen edistämiseen arkipäiväisen koulutoiminnan lomassa.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Opettajia, henkilökuntaa ja lapsia kannustetaan ekologiseen toimintatapaan. Lapsille korostetaan koulu- ja lähiympäristöstä vastuussa olemista. Lapsille opetetaan myös teknologian käytön vastuuta ekologisesta näkökulmasta ympäröivää luontoa tutkien ja hyväksikäyttäen.

Esi- ja perusopetuksessa toimintaamme ohjaavia arvoja ovat:

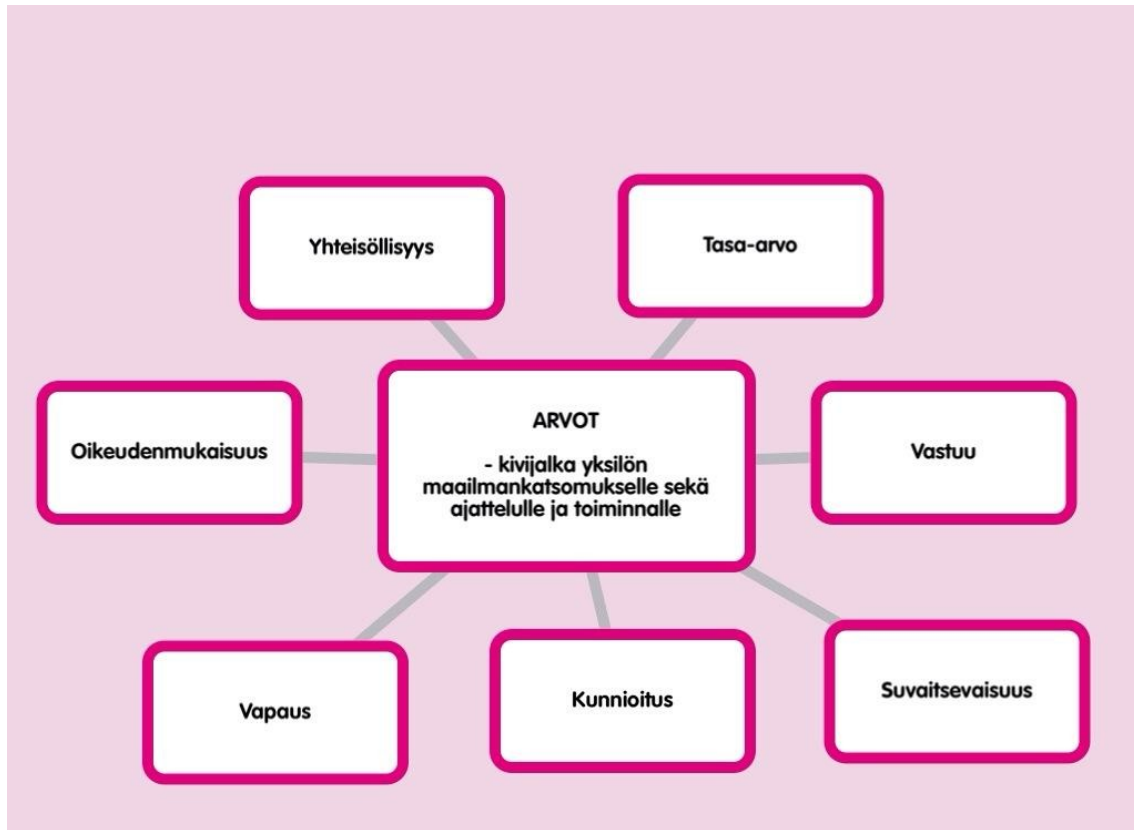
- Yleiset moraaliset ja eettiset käsitykset oikeasta ja väärästä: Tietyt moraaliset ja eettiset arvot ovat yleismaailmallisia, käsitys oikeasta ja väärästä tulee olla osa ihmisyyttä, ei sidottu kansalaisuuteen.
- Toisten ihmisten kunnioittaminen: Ilman toisen ihmisen kunnioittamista elämän eväät jäävät suppeiksi.

- Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus: Tulee kuitenkin muistaa, että tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus eivät ole sitä, että kaikille samaa ja yhtä paljon, vaan jokaiselle tarpeidensa mukaan.
- Yhteistyö ja yhteisöllisyys: Lapsia tulee ohjata yhteistyöhön, myös aikuisten on avoimesti tehtävä työtä oman yksikön eteen kohti yhteistä tavoitetta.

Arviointi

Esi- ja perusopetuksen arvopohjaa tulisi arvioida aktiivisesti kasvatus- tai kehityskeskusteluissa.

Arvioinnin tueksi on laadittu yhteinen lomakepohja (**liite 1**).

8. Oppimiskäsitys

Opetuksen ja koulutuksen taustalla on aina jokin oletus siitä, mitä oppiminen on ja mitä opettaminen on. Oppimiskäsityksen pohjana ovat arvot. Lasta halutaan tukea oppimaan oppimisen taidoissa, joiden omaksuminen elämässä on avainasemassa. Lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Lapset oppivat esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten ja taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

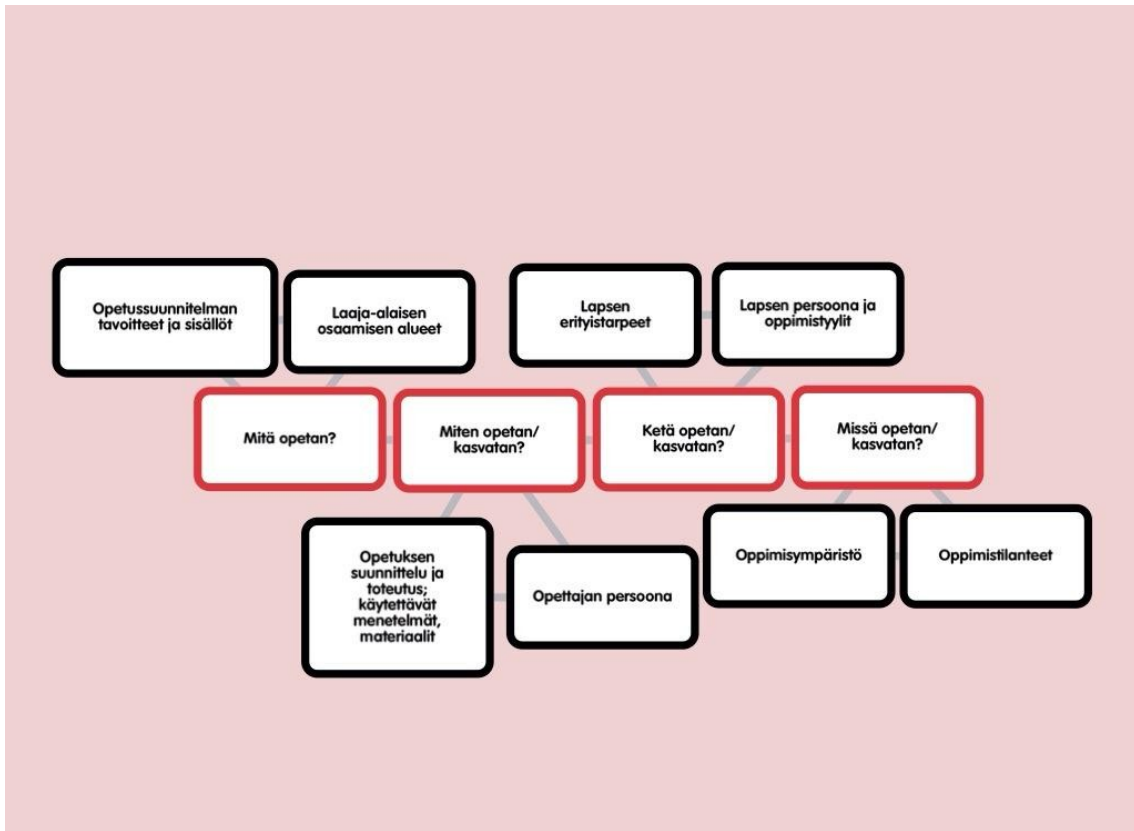
Oppimista ohjaavat:

- yhdessä tekeminen,
- tunteiden ja kokemusten merkitys – oppimisen ilo
- kielen ja vuorovaikutuksen merkitys
- taitojen merkitys
- kasvaminen vastuuseen omasta opiskelusta:
 - tavoitteiden asettaminen ja oman työn suunnittelu ja arviointi sekä
 - kannustavan ja ohjaavan palautteen merkitys.

Erilaiset oppimiskäsitykset eivät sulje toisiaan pois, vaan tukevat toisiaan. Opetuksessa ja oppimisessa voi olla piirteitä useammasta oppimista ohjaavasta ajattelutavasta – opetettavasta oppimiskokonaisuudesta ja sen tavoitteista riippuen.

Lapsi on aktiivinen toimija. Opettaja omaksuu toiminnassaan yhä ohjaavamman roolin. Oppimiskokonaisuuksina toteutetun opetuksen tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia ja tarjota monipuolinen perusta heidän osaamisensa edistymiselle. Oppimiseen kuuluu yhteisöllisyys. Tieto rakentuu jakamalla ja työstämällä sitä muiden kanssa. Opitaan asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla lapsi oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan.

Opettajan käsitys kasvatuksesta, oppimisesta ja opetuksesta vaikuttaa hänen opetustoimintaansa. Oppimiskäsitykset ovat perustana oman pedagogisen ajattelun ja oman toiminnan kehittämiseen. Opettajan henkilökohtainen kehittyminen on työskentelyn perustana. Oppimiskäsitys luo raamit käytännön toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Niihin vaikuttavat opettajan tekemät pedagogiset ja didaktiset ratkaisut. Pedagogiikka tarkoittaa tapaa, jolla opetus järjestetään sekä sen näkemyksellisiä että kasvatuksellisia periaatteita. Didaktiikka puolestaan etsii vastausta kysymykseen, millaista on hyvä opetus.

9. Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa. Ihmisenä kasvamisen, opiskelu ja työn teko sekä kansalaisena toimiminen edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa laaja-alaista, tiedonalarajat ylittävää osaamista.

Seuraavassa kuviossa kuvataan kuusi laaja-alaista osaamiskokonaisuutta, ja kappaleessa 9.1 perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on esi- ja perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeää on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatussa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

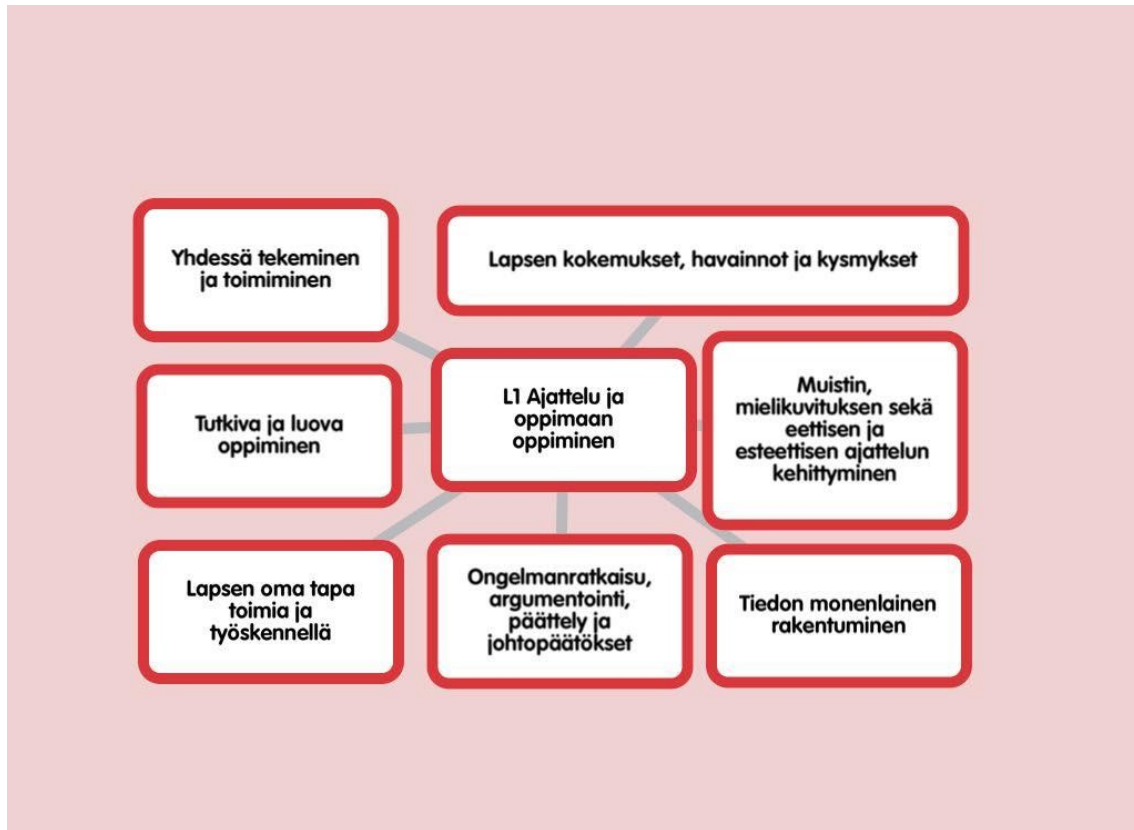

9.1. Laaja-alaisen osaamisen paikalliset painotukset

Kuusi ensimmäistä laaja-alaisen osaamisen tavoitetta löytyvät sekä esi- että perusopetuksen perusteista. Näitä on työstetty yhteisesti esi- ja perusopetuksen opetushenkilökunnan kanssa ja saatu yhteiset pietarsaarelaiset painotukset koko esi- ja perusopetukselle.

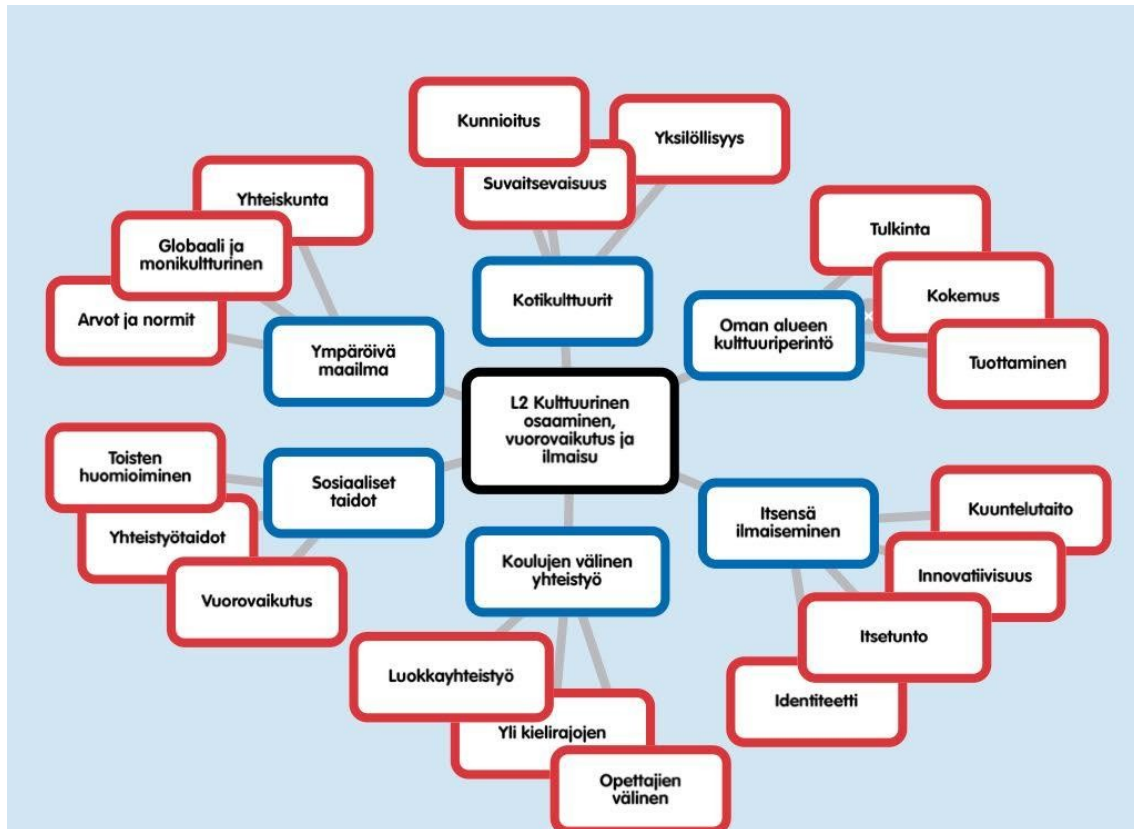
Ensimmäinen laaja-alaisen osaamisen tavoite on ajattelu ja oppiminen (L1). Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten lapset hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa.

Ajattelun ja oppimisen (L1) tavoitteet näkyvät Pietarsaaressa seuraavanlaisina painotuksina:

Toinen laaja-alaisen osaamisen tavoite on kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2). Lapset kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun (L2) tavoitteet näkyvät Pietarsaaressa seuraavanlaisina painotuksina:

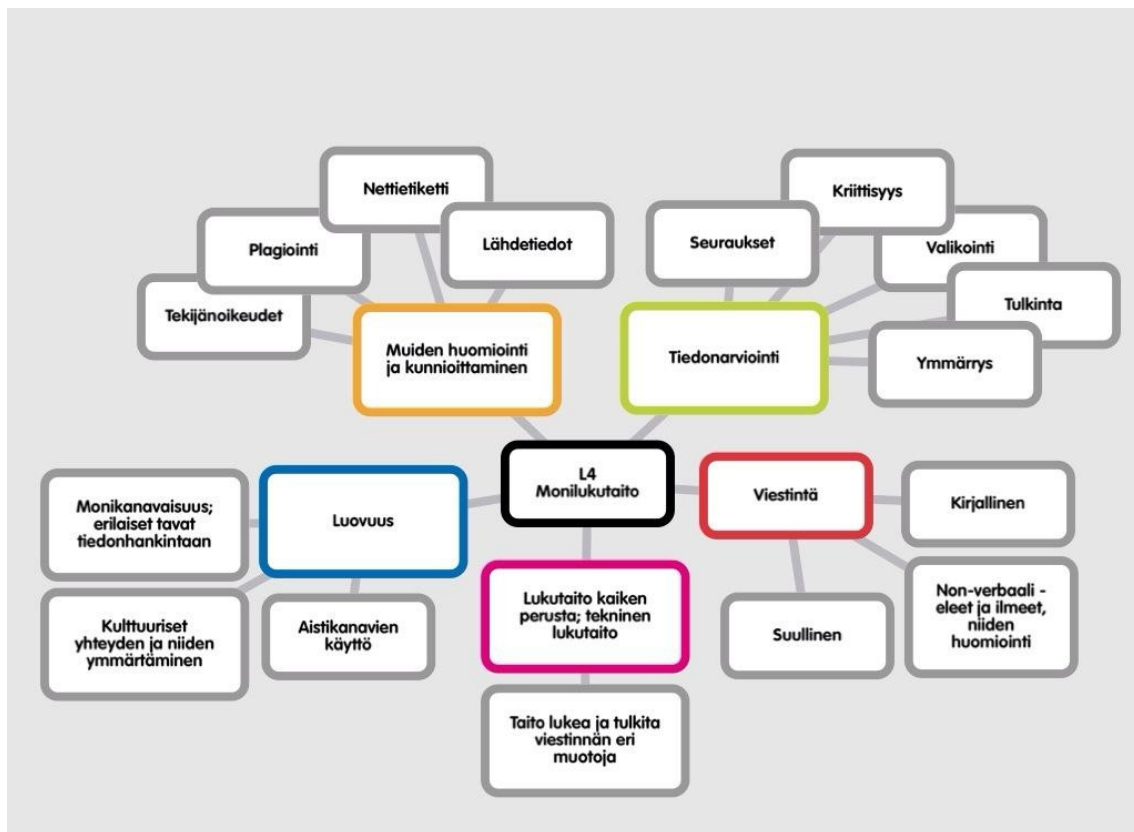
Kolmas laaja-alaisen osaamisen tavoite on itsestä huolehtiminen ja arjentaidot (L3). Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Esi- ja erusopetuksessa tuetaan lasten luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Itsestä huolehtimisen ja arjentaitojen (L3) tavoitteet näkyvät Pietarsaaressa seuraavanlaisina painotuksina:

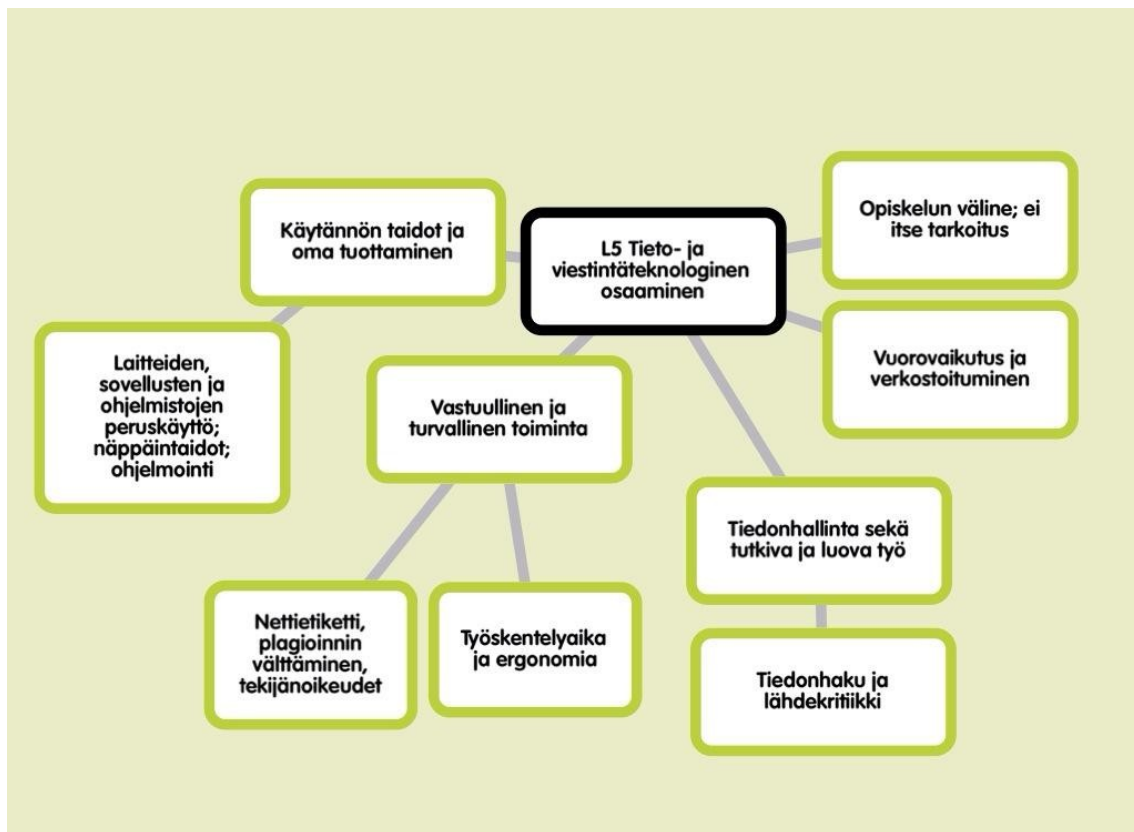
Neljäs laaja-alaisen osaamisen tavoite on monilukutaito (L4). Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat lapsia ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Lapset tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Lasten monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppimiskokonaisuuksissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa.

Monilukutaidon (L4) tavoitteet näkyvät Pietarsaaressa seuraavanlaisina painotuksina:

Viides laaja-alaisen osaamisen tavoite on tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5). Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti esi- ja perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

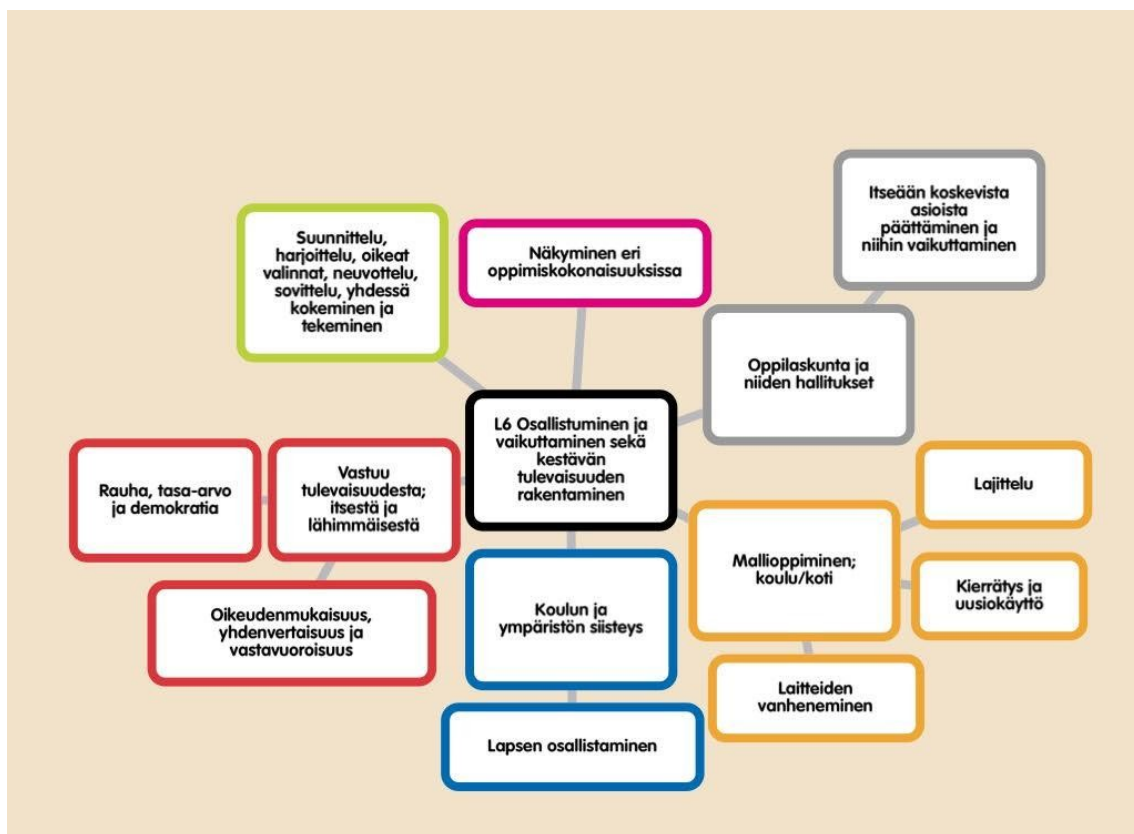
Tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen (L5) tavoitteet näkyvät Pietarsaaressa seuraavanlaisina painotuksina:

Kuudes laaja-alaisen osaamisen tavoite on osallistuminen ja vaikuttaminen (L6). Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Esiopetus- ja kouluyhteisö tarjoavat tähän turvallisen ympäristön. Samalla esi- ja perusopetus luo osaamisperustaa lasten kasvuksi demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Esiopetusyksikön tehtävänä on vahvistaa jokaisen lapsen osallisuutta.

Esi- ja erusopetuksessa luodaan edellytykset lasten kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Lapset osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävänsä tulevaisuuden rakentamisen (L6) tavoitteet näkyvät Pietarsaassa seuraavanlaisina painotuksina:

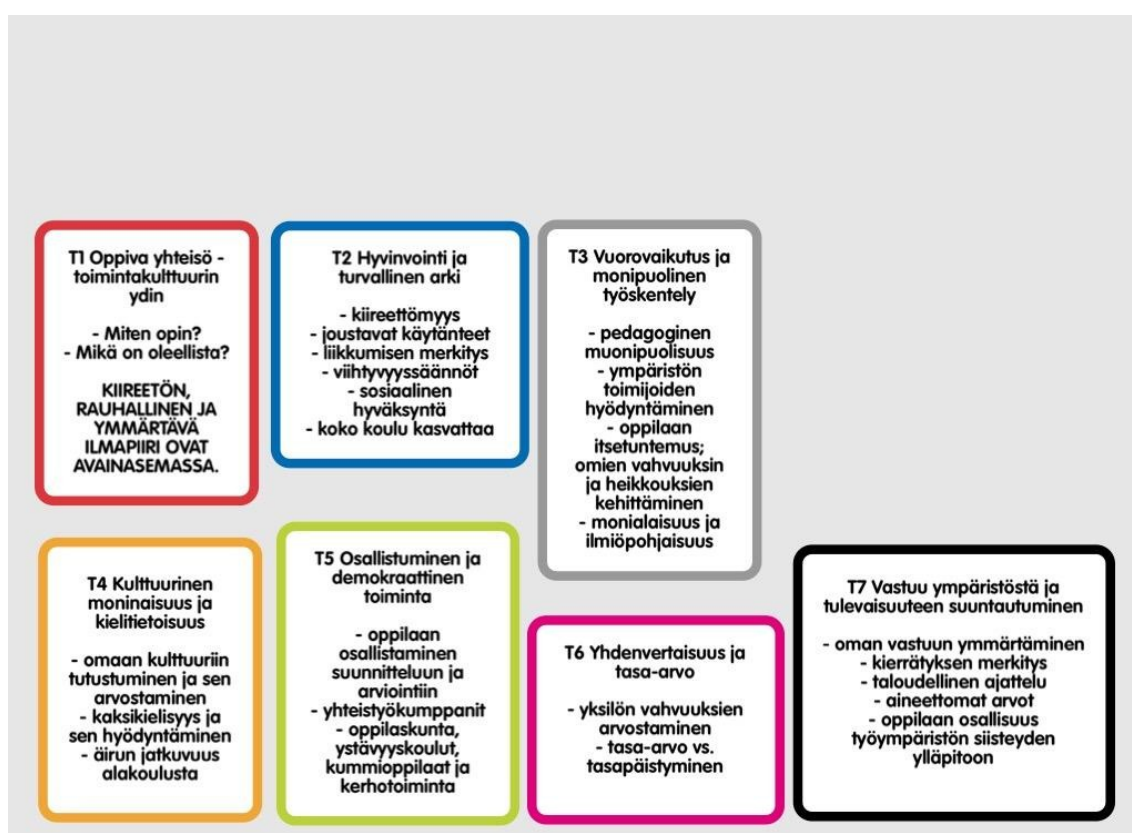
10. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuurin kehittämisen keskeisenä tavoitteena on lasten osallisuus ja osallistaminen. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan näkemyksiään, kertomaan mielipiteitään, ja ne otetaan huomioon toiminnassa. Yhteisöllisyyden merkitystä korostetaan koko esiopetusvuoden ajan. Jokainen lapsi voi osallistua omilla taidoillaan, ja jokainen lapsi saa onnistumisen kokemuksia. Prosessi on aina tuotosta tärkeämpää. Esiopetuspäivän aikana järjestetään erilaisia toiminnallisia pienryhmätilanteita. Ryhmäjoilla varmistetaan, että jokainen lapsi kuuluu ryhmään. Pienryhmässä toimiessaan lapsen osallisuus mahdollistuu. Pienessä ryhmässä lapsen on turvallinen opetella niitä taitoja, joita hän tarvitsee isommassa ryhmässä työskennellessään.

Päivittäisen liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisääminen, istumisen ja jonottamisen vähentäminen sekä monipuoliset työtavat tukevat lapsen hyvinvointia ja oppimista. Aikuisten oma asenne ja malli välittyvät lapselle. Lapsella on päivittäin mahdollisuus lepoon ja rauhoittumiseen leikkien ja muun toiminnan ohessa.

Seudun oppilaitosten kanssa tehdään koulutus- ja harjoitteluyhteistyötä. Oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö perustuu molemminpuoliseen osaamisen jakamiseen.

Pietarsaaressa jokaisella koululla on omanlainen toimintakulttuurinsa, erilaiset tapansa toimia arjessa. Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun oppimisympäristön rakenteet ja pedagogiset käytännöt, joihin koulutyön laatu perustuu. Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa toimintakulttuuri on jaettu seitsemään eri osa-alueeseen. Pietarsaaren opetushenkilöstö on yhteisessä koulutustilaisuudessa työstänyt näitä osa-alueita, ja seuraavassa kuviossa näkyvät paikalliset painotukset:

11. Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Oppimisympäristössä näkyvät lasten eläminen ja tekeminen. Koulun pihapiiriin lisäksi oppiminen mahdollistuu metsissä, puistoissa, meren rannoilla ja muualla lähiympäristössä.

Pietarsaaren kaupungin tai sen yhteistyökumppaneiden tarjoamat palvelut (mm. kirjasto, museo, musiikkiopisto, kulttuuritoimisto, liikuntapaikat, seurakunta) monipuolistavat oppimisympäristöjä. Esiopetusyksiköt tekevät näiden tahojen kanssa yhteistyötä. Vireä yhteistyö vaatii aktiivisuutta sekä esiopetusyksiköiltä ja kouluilta että toimijoilta.

Pietarsaaren seudun musiikkiopisto tarjoaa koulukonserteja. Musiikkiopiston opettajat ja oppilaat valmistavat lyhyen ja monipuolisen konserttiohjelman sekä kertovat konsertin yhteydessä musiikkiopiston toiminnasta. Myös Pietarsaaren Sinfonietta järjestää lapsille sopivia konserteja kouluille. Konsertit toimivat samalla myös soitinesittelykonserteina. Konserteja voidaan järjestää joko kouluilla tai Schaumansalissa.

Musiikkiopisto tarjoaa mielellään myös seuraavanlaisia yhteistyömuotoja:

- Musiikin opetusta tavallisilla musiikkitunneilla: ammattitaitoiset opettajat voivat ohjata yhteopetusta, jonka tarkoituksena on tutustua eri soittimiin ja tarjota mahdollisuus soittaa yhdessä.
- Kuorotoimintaa: musiikkiopistosta tullaan mielellään ohjaamaan kuorotoimintaa kouluaikana tai heti koulun jälkeen kerhotoimintana.
- Soitinpolku: koulut kutsutaan Campus Allegroon, jossa ppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla eri soittimia yhdessä opettajiemme kanssa.
- Projektit ja työpajat: Musiikkiopisto voi järjestää lyhytkursseja, kuten "Kokeile kansanmusiikkia", sävellyskursseja tai valmistaa lasten kanssa sovitun konserttiohjelman esimerkiksi koulun juhlaan.

Pietarsaaren kaupunginkirjaston kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on monilukutaidon, informaatiolukutaidon ja medialukutaidon kehityksen tukeminen. Kirjasto tukee koulussa toteutettavia monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja tutkivaa oppimista. Kirjaston tietovarannot ovat vapaasti kaikkien hyödynnettävissä. Kirjasto tarjoaa aineistoja itsenäiseen tutkivaan opiskeluun. Yhteistyötä tehdään erilaisissa oppimiseen liittyvissä kokeiluissa. Tavoitteena on edistää lukuharrastusta. Kirjasto tukee, neuvoa ja motivoi. Esiopetusluokat tekevät vierailuja kirjastoon ja tutustuvat kirjaston kokoelmiin/palveluihin. Lapset osallistuvat kirjastossa järjestettäviin erilaisiin tapahtumiin, esim. kirjailijavierailuihin. Kirjastot lainaavat kirjapaketteja esiopetusyksiköihin.

Pietarsaaren kaupungin museo järjestää vuosittain lapsille kohdennetun lastentapahtuman. Tapahtuman tavoitteena on edistää kulttuurin tuntemusta. Mukana voi olla kuvataidetta, kieltä, tanssia, muotoilua, valokuvausta, kirjallisuutta ja sirkustaidetta, tai tapahtuma voi olla myös vuorovaikutuksellinen. Museo järjestää historillisia "aikamatkoja". Perinteinen yhteistyömuoto on museovierailut tai jonkin teeman ympärille rakennetut projektit. Tupakkamakasiinilla ja Malmin talossa järjestetään koululaisille erilaisia näyttelyjä. Museon henkilökunta vierailee mielellään kouluilla.

Pietarsaaren kaupungin kulttuuritoimi tarjoaa kouluille konsertteja ja teatteriesityksiä sekä kirjailijavierailuja. Kulttuuritoimi toimii aktiivisesti Runeberginviikon tapahtumissa.

Pietarsaaren kaupungin nuorisotoimi tekee yhteistyötä koulujen kanssa. Toiminnan tavoitteena on oppilaiden kehityksen tukeminen. Nuorisotoimen toimitilat sijaitsevat Tupakkamakasiinilla. Se tarjoaa tilojaan koulujen käyttöön, esim. pienryhmätyöskentelyyn, askartelu- ja leivontahetkiin sekä tanssiharjoitteluun.

Nuorisotoimi järjestää ohjattua kerhotoimintaa alakoulujen lapsille. Erityisnuoriso-ohjaaja on mukana Resurssikoulun toiminnassa ja Fix-luokalla (flexibel inläring).

Esiopetusyksiköt tekevät yhteistyötä *Pietarsaaren kaupungin liikuntatoimen kanssa*. Kouluille tarjotaan sisä- ja ulkoliikuntapaikkoja, kuten esim. uimahallia, keilahallia sekä yrittäjien omistuksessa olevia liikuntapaikkoja opetuskäyttöön. Tavoitteena on tutustua erilaisiin liikuntalajeihin ja terveelliseen elämäntapaan liikunnan avulla ja saada tukea oppimiseen. Tavoitteena on saavuttaa uimataito 0-6 luokan aikana. Liikuntatoimi, urheiluseurat ja aluejärjestöt tukevat, neuvovat ja motivoivat liikuntaharrastusten edistämistä kouluissa. Koulujen oppilaita kannustetaan osallistumaan paikallisiin ja alueellisiin urheilukilpailuihin sekä muihin erilaisiin liikuntatempauksiin.

Pietarsaaren kaupungin suomenkielisen työväenopisto tarjoaa musiikinopetukseen liittyvä yhteistyötä, esim. pianon- ja kitaransoiton opetusta. Työväenopisto järjestää mielellään myös lapsille suunnattuja kursseja kädentaidoissa, ilmaisutaidoissa ja liikunnassa. Lasten kurssit pyritään järjestämään heti koulupäivän jälkeen iltapäivisin.

Seuraavassa taulukossa vuosittain tehtävää yhteistyötä sivistysalan toimijoiden kanssa:

- Vanhempien monipuoliset taidot otetaan osaksi koulun arkea

Digitaaliset oppimisympäristöt herättävät lapsessa uteliaisuutta. Esiopetusryhmissä on lasten käytössä tablettilaitteita, ja kasvattajia koulutetaan ohjaamaan lapsia niiden käytössä.

Esiopetuksessa lapsi opettelee TVT-taitoja ohjatusti. Tavoitteena on, että oppilas

- osaa laitteen (tabletin) käynnistämisen, lukituksen avaamisen ja sammuttamisen
- osaa kosketusnäytön perustaidot (täppääminen, liu'uttaminen, kuvan laajentaminen/supistaminen)
- osaa ohjelmien käynnistämisen ja sulkemisen
- osaa äänenvoimakkuuden säätämisen
- harjoittelee kuvan ottamista, videokuvaamista ja äänittämistä
- osallistuu oman oppimisen dokumentointiin.

12. Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Henkilökunnan ja oppilaiden sekä kotien välinen yhteistyö pyritään rakentamaan toimivaksi niin, että lapsilla on turvallinen tunne toiminnastaan koko opinpolkunsu ajan – esiopetuksesta perusopetuksen yhdeksännelle luokalle asti. Tätä auttaa lasten tutustuminen kouluun ja henkilökuntaan esiopetuksen alkaessa ja tukitoimet perusopetuksen nivelvaiheissa.

Siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen luovutetaan lapsen kasvun ja kehityksen kannalta tarpeellista tietoa tulevalle esiopettajalle. Pietarsaassa on käytössä nk. siltalomake, joka koostuu varhaiskasvatuksen tavoitteista. Varhaiskasvatuksen henkilökunta täyttää lomakkeen yhdessä huoltajien kanssa lapsen saavuttamien kasvun ja kehityksen tavoitteiden perusteella. Huoltajien allekirjoittama siltalomake ja siinä olevat tiedot annetaan tulevalle esiopettajalle yhteisessä tapaamisessa keväällä ennen esiopetuksen aloitusta.

Lapset kutsutaan koululle tutustumistilaisuuteen toukokuussa. Lapset saavat silloin tutustua tulevaan esiopettajaan ja esiopetusluokan henkilökuntaan ja toisiin esioppilaisiin. Samaan aikaan huoltajat saavat tietoa tulevasta esiopetuspaikasta oppimisympäristönä, sen toimintakulttuurista ja arvoperustasta sekä koulun arjen käytänteistä.

Siirtymävaiheissa esiopetuksesta ensimmäiselle luokalle esiopettaja siirtää luokanopettajalle lapsen oppimisvalmiuksien kannalta tarpeelliseksi katsomaansa tietoa. Keskustelun pohjana käytetään lapsen esiopetuksensuunnitelmaa – laivaa. Tätä ennen esiopettaja on käynyt arviointikeskustelun – laivakeskustelun – huoltajien kanssa. Lapsi on mukana tässä keskustelussa. Tässä keskustelussa arvioidaan lapsen esiopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Huoltajille kerrotaan, että laiva - sisältäen tiedot lapsen oppimisvalmiuksista - siirretään tulevalle opettajalle.

Pietarsaassa jokaisessa esiopetusyksikössä toimii koko koulun yhteinen *koti- ja kouluyhdistys*. Ne toimivat huoltajien ja koulun välisen yhteistoiminnan edistäjinä. Yhdistykset ovat tiiviissä yhteydessä koulun johdon ja henkilöstön kanssa. Yhdistysten toiminnasta vastaavat oppilaiden huoltajat. Jokaisessa yhdistyksessä on myös opettajien edustaja.

Yhdistykset järjestävät erilaista toimintaa ja yhteisiä tapahtumia koulun oppilaille ja heidän vanhemmilleen, kuten neuvottelu-, keskustelu- ja juhlatilaisuuksia. Jokaisella koululla on heille ominaiset jo perinteeksi muodostuneet tapahtumansa. Nämä tapahtumat edistävät huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Nämä tapahtumat auttavat vanhempien verkostoitumista. Yhteinen toiminta vahvistaa yhteisöllisyyttä ja antaa tukea opettajien ja koulun työlle. Osa näistä tapahtumista on järjestetty taloudellisen tuen hankkimista varten.

Yhdistykset tukevat koulun toimintaa ja oppilaiden hyvinvointia. Yhdistykset ovat tukeneet kouluja taloudellisesti esimerkiksi tukemalla oppilaiden teatteri- ja leirikoulumatkoja, hankkimalla hymypatsaita, joulupusseja ja välituntivälineistöä.

Yhdistykset ovat myös tuoneet esille vanhempien kannanottoja kouluja koskevissa kysymyksissä ja tehneet esityksiä ja aloitteita tarpeellisten uudistusten aikaansaamiseksi.

13. Monipuoliset työtavat

Opetukseen kuuluu *suunnitelmallisuus ja vuorovaikutuksellisuus*. Tavoitteena on saada aikaan tietoista ja mielekästä oppimista. Pietarsaaressa halutaan tarjota laadullisesti hyvää opetusta.

Oppiminen on konstruktivistista. Oppiminen on prosessi, jossa lapsi konstruoi käsitteitä ja niiden merkityksiä. Oppiminen on kumulatiivista, eli uudet käsitteet ja periaatteet rakentuvat aikaisempien tietojen ja tietorakenteiden pohjalta. Oppiminen on käsitteiden liittämistä lapsen omaan tietorakenteeseen ja lapsen omaksumaan kieleen. Uusien käsitteiden, periaatteiden ja taitojen oppiminen edellyttävät opettajan ja lasten välistä, mutta lisäksi lasten keskinäistä kommunikointia. Lapsi oppii neuvomaan, selittämään, kysymään ja perustelemaan.

Oppimisessa tarvitaan metakognitiivisia taitoja eli oman työn suunnittelun ja arvioinnin taitoja, mutta myös tietoisuutta näiden taitojen olemassaolosta.

Opiskelu on siis tavoitteellista toimintaa. Lasten on tärkeä oppia *asettamaan tavoitteita*. Opettaja ja lapset luonnollisesti tukevat toinen toisiaan koko oppimisprosessin ajan.

Oppimisen merkittävä tavoite on, että oppilas oppii itse realistisesti *arvioimaan* omaa oppimistaan. Laadukkaaseen opetukseen ja kokonaisvaltaiseen oppimisprosessiin kuuluu oppilaan itsearvioinnin lisäksi oppilastovereiden antama vertaisarviointi ja opettajan antama arviointi, joka pohjautuu *monipuoliseen näyttöön* oppimisprosessin aikana.

Oppiminen ja opettaminen ovat sidoksissa lapsen kehitystasoon. Opettaja valitsee käytettävät työtavat ja niiden yhdistelmät luokan struktuuriin sopiviksi.

Monipuoliset työtavat

Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Monipuolisilla työtavoilla tuetaan lasten kasvua ja oppimista, heidän laaja-alaisen osaamisensa kehittymistä sekä vahvistetaan heidän sosiaalisia taitojaan.

Esiopetuksessa työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde – vähitellen kehittyvä taito, jota lapset tarvitsevat oppimisen polulla. Tämän vuoksi on tärkeää, että opettaja ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja ryhmissä, työpareina ja itsenäisesti. Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja tekevät erilaisia työtehtäviä. Tämä on arjen osallisuutta, jonka tavoitteena on tukea lasten aloitteellisuuden kehittymistä ja omaa vastuunottoa. Oppimista edistää se, että lapset ovat mukana miettimässä työskentelyn tavoitteita ja he tietävät, mitä heiltä odotetaan. Tehtyjen valintojen ja työskentelyn onnistumista arvioidaan yhdessä.

Leikkiessään lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa. Tämän vuoksi leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa. Seuraavassa kuviossa näkyy mitä asioita lapsi oppii leikkiessään ja minkälaisia asioita voi leikin avulla oppia:

Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimismotivaatiota. Tavoitteena on, että lapset käyttävät kaikkia aistejaan, liikkuvat, kehittävät muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttivat oivaltamisesta. Oppimisen ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittymisen tukemiseksi esiopetuksessa käytetään esimerkiksi erilaisia pelejä. Yhdessä työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään, tutkimaan, päättelämään ja ratkaisemaan ongelmia sekä toimimaan tavoitteellisesti yhteisen päämäärän suuntaisesti. Lapsille järjestetään myös mahdollisuuksia kokeilla ja toimia itsenäisesti.

Monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää, että oppimisympäristöissä on riittävästi erilaisia leikkiin ja opetteluun soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa. Toimivat oppimisympäristöt tarjoavat tilaisuuksia eriyttää lasten työskentelyä. Onnistumisen kokemuksilla ja kannustavalla palautteella tuetaan lasten myönteisen itsetunnon kehittymistä. Tavoitteena on, että lasten halu kokeilla ja opetella vahvistuu ja heille syntyy luottamus siihen, että he pystyvät oppimaan uutta.

Seuraavassa kuviossa kuvataan pietarsaarelaisia työtapoja esiopetuksessa:

14. Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Arviointi on kiinteä osa esiopetusta. Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja huoltajat.

Esiopetuksen tehtävänä on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Tavoitteellisen ja lasten kehitystä tukevan opetuksen edellytyksenä on, että opettaja saa tietoa lasten aiemmista kasvuympäristöistä, kehittymisestä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Keskeisiä tiedonlähteitä ovat lapsen huoltaja, aiemman varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lapsi itse. Esiopetuksen opettaja hyödyntää tietoja lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden suunnittelussa yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa. Suunnittelun apuna voidaan käyttää lapsikohtaista esiopetuksen oppimissuunnitelmaa.

Opettaja seuraa kunkin lapsen kehittymistä ja oppimista esiopetuksen aikana. Seurannan kohteena ovat lasten työskentely, käyttäytyminen ja heidän oppimisensa edistyminen eri tiedon- ja taidonaloilla. Seuranta perustuu jatkuvaan havainnointiin ja monipuoliseen dokumentointiin. Lasten tekemät työt ja omat kokemukset ovat osa dokumentointia ja arviointia. Myös huoltajan havainnot lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista ovat tärkeitä. Kootun seurantatiedon ja siitä johdettujen arviointipäätelmien pohjalta opettaja suuntaa opetusta ja oppimisympäristöjä sekä lasten mahdollisesti saamaa tukea.

Opettaja ja lasta ohjaava muu henkilöstö antavat lapsille päivittäin rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta lasten vahvuuksista ja kehittämisaalueista. Koottua dokumentaatiota käytetään niin, että kukin lapsi voi havaita edistymistään. Tämä rakentaa lasten myönteistä käsitystä itsestään oppijana. On tärkeää, että huoltajat saavat usein palautetta lapsensa työskentelystä, käyttäytymisestä ja oppimisen edistymisestä, jotta he voivat osaltaan tukea lastaan.

Esiopetuksessa kehitetään lasten edellytyksiä itsearviointiin. Lapsia rohkaistaan kuvaamaan, mistä he esiopetuksessa pitävät, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet ja mitä he haluaisivat opetella jatkossa. Opettaja ohjaa lapsia myös pohtimaan yhteisten tehtävien onnistumista. Lasten oppimisen polun aikana vähitellen kehittyvä itsearviointitaito on osa oppimisen taitoja.

Pietarsaaressa lapset arvioivat omia taitojaan keväällä yhdessä huoltajien ja opettajan kanssa osaamiskeskustelussa. Lapsen esiopetuksensuunnitelma nk. laivasuunnitelma toimii syksyllä esiopetusvuoden tavoitteiden asettelun pohjana ja keväällä arviointityökaluna.

Tiedot kunkin lapsen esiopetuksen aikaisesta työskentelystä sekä kasvun ja oppimisen etenemisestä siirretään opettajalle lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle. Lapselle laaditussa esiopetuksensuunnitelmassa tai HOJKSissa olevat tiedot siirtyvät opettajalle.

Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi on esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto. Opettajat käyttävät lasten kasvun ja oppimisen seurannasta saamaansa arviointitietoa ja dokumentaatiota pedagogisessa suunnittelussa ja opetuksen uudelleen suuntaamisessa. Lapsilta ja huoltajilta saatu palaute otetaan huomion toiminnan kehittämisessä.

Lapsille annetaan lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus. Todistukseen merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun/päiväkodin ja lapsen nimi, lapsen henkilötunnus sekä todistuksen antamispäivä. Lisäksi todistukseen merkitään, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen. Todistus voi sisältää yleiskuvauksen toteutuneesta esiopetuksesta. Todistukseen ei merkitä lapsen persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

15. Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

15.1. Ilmaisun monet muodot

Lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot ja myönteinen minäkuva vahvistuvat, kun he saavat valmiuksia ympäröivän maailman jäsentämiseen. Nämä valmiudet kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja ilmaisevat itseään ja maailmaa erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Harjoittelu tukee myös lasten keskittymiskyvyn ja itsesäätelytaitojen kehittymistä. Esiopetuksen tehtävä on kehittää lasten ilmaisua **musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun** perustaitoja harjoittelemalla. Kulttuurin ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä monilukutaidon kehittymistä. Eri ilmaisumuotojen käyttö esiopetuksen arjessa ja juhlissa tarjoaa mahdollisuuksia tuoda esille kulttuurista monimuotoisuutta ja iloita siitä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

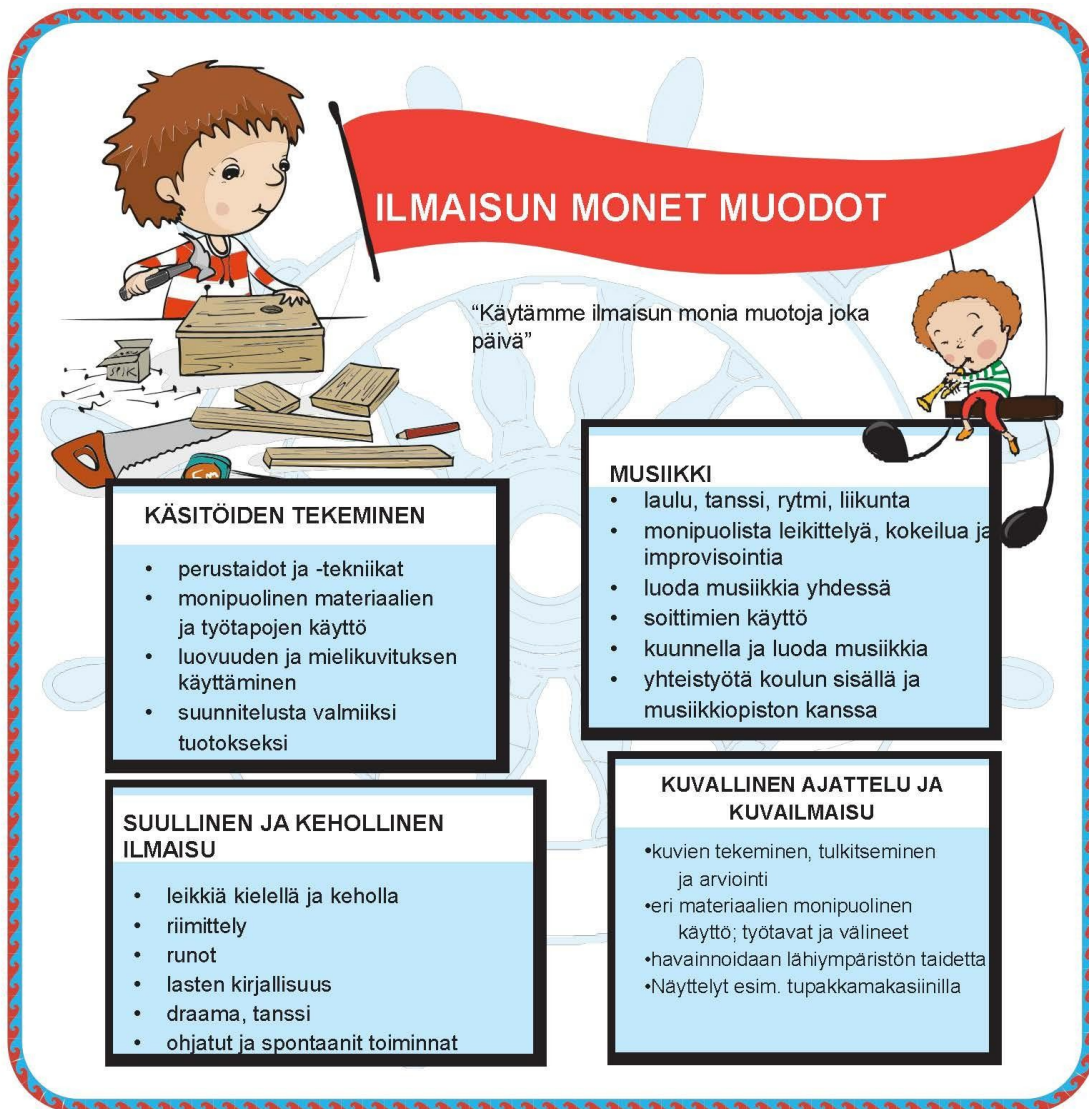
Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

- Esiopetuksen **musiikillinen toiminta** on monipuolista ja moniaistista, ja sen tavoitteena on vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsille tarjotaan kokemuksia heidän omista musiikillisista taidoistaan laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avulla. Heidän kanssaan opetellaan lauluja ja tutustutaan eri musiikkityyleihin ja soittimiin. Musiikilla leikitään, kokeillaan ja improvisoidaan. Lasten kanssa havainnoidaan äänen tasoa, kestoa, voimaa ja sointivärejä musiikillisessa toiminnassa. Opetus tarjoaa lapsille kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä.
- Esiopetuksessa harjoitellaan **käsitöiden tekemistä** ja erilaisten työvälineiden käyttöä. Lapsia innostetaan käsitöiden tekemiseen. Lasten kanssa kokeillaan sekä kovien että pehmeiden materiaalien käyttöä ja opetellaan niiden käsittelyssä tarvittavia tekniikoita ja perustaitoja. Lapsia rohkaistaan suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia käsitöitä mielikuvituksensa ja omien taitojensa mukaisesti yhdessä toisten kanssa. Lapset suunnittelevat ja valmistavat opettajan ohjauksessa myös pitempikestoisen käsityön. Työskentelyssä voidaan hyödyntää paikallisia tai lapsiryhmän taustoihin liittyviä käsityöperinteitä.
- Esiopetuksessa tuetaan lasten **kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun** kehittymistä tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia. Opeteltava asia suunnitellaan lasten kokemusmaailmasta ja kiinnostuksen kohteista lähtien. Lapsia rohkaistaan kokeilemaan erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja. Kuvan tekemisen taitoja harjoitellaan moniaistisesti esimerkiksi maalaamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tuottamiensa kuvien lisäksi taideteoksia, median kuvia, esineiden muotoilua sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä. Kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin.
- Lapsia rohkaistaan **suulliseen ja keholliseen ilmaisuun** monipuolisten harjoitusten ja leikin avulla. Tavoitteena on, että lapset saavat kokemuksia siitä, miten kielellä ja keholla voidaan leikkiä ja viestiä monimuotoisesti. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän

kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä ilmaisun keinoin. Opetuksessa hyödynnetään loruja, runoja ja muuta lastenkirjallisuutta. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta prosessista. Ilmaisumuotoina voidaan käyttää esimerkiksi draamatoimintaa, sanataidetta ja tanssia.

Pietarsaaren painotukset ilmaisun monissa muodoissa näkyvät seuraavassa kuviossa:

15.2. Kielen rikas maailma

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Esiopetusiässä kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline, jonka avulla he jäsentävät arkeaan ja rakentavat maailmankuvaansa. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten **kielellisten taitojen** kehitystä kokonaisvaltaisesta kielen merkityksen hahmottamisesta kohti yksityiskohtaisempaa kielen rakenteiden ja muodon havaitsemista. Keskeistä on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielellinen mallintaminen ja runsas myönteinen palaute ovat tärkeitä oppimiselle. Erilaisten viestien tulkitseminen ja tuottaminen suullisesti ja viestinnän välineitä käyttäen ovat osa vähitellen kehittyvää monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista laaja-alaista osaamista. Esiopetuksessa lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus tunnustetaan, sitä kunnioitetaan ja sen jatkuvuutta tuetaan. Eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuutta sekä kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvän laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

- Lasten **suomen/ruotsin/saamen/viittomakielen taidon** kehittymistä tuetaan monipuolisesti esiopetuksen aikana.
- Opetus tarjoaa lapsille mahdollisuuksia harjoitella kuuntelemista ja puhumista erilaisissa tilanteissa. Heitä ohjataan kertomaan ja keskustelemaan sekä eläytymään, ymmärtämään ja muistamaan kuulemaansa. Sanojen merkityksiä pohditaan yhdessä ja sanoilla leikitellään. Yhteisissä keskusteluissa lapset kehittävät taitojaan kysyä, päätellä ja arvioida kuulemaansa. Lapsia innostetaan tarinoiden tekemiseen ja taitoa harjoitellaan esimerkiksi saduttamalla tai digitarinoita tekemällä.
- Lapsille luetaan erilaisia tekstejä, ja niistä keskustellaan yhdessä. Tämä auttaa lapsia ymmärtämään lukemisen merkitystä. Opettajan mallintamisen ja erilaisten harjoitusten avulla lapset saavat kokemuksia siitä, miten puheen voi muuttaa kirjoitetuksi kieleksi ja kirjoitetun kielen puheeksi. Kirjoitettua ja puhuttua kieltä tutkitaan yhdessä. Lapsia ohjataan havaitsemaan, että puheen voi jakaa pienempiin osiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin.
- Lasten lukutaidon kehittymistä tuetaan järjestämällä heille mahdollisuuksia leikilliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Lapsia innostetaan yhdessä ja omatoimisesti tunnistamaan ja tuottamaan eri tavoin kirjaimia, sanoja ja tekstejä taitojensa ja mielenkiintonsa mukaisesti heille mielekkäissä asiayhteyksissä.
- Opetuksessa käytetään monipuolisesti lastenkirjallisuutta. Lapsia rohkaistaan tutkimaan ja lukemaan oman taitonsa mukaisesti erilaisia tekstejä sekä kertomaan ja ilmaisemaan eri tavoin kuulemastaan tai lukemastaan.
- Erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla tuetaan lasten hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä heidän kykyään hahmottaa tilaa ja suuntia. Lapsia ohjataan tarkoituksenmukaiseen kynäotteeseen ja näppäimistöjen käyttöön.
- Esiopetuksessa tuetaan lasten kielellisiä valmiuksia havainnoimalla **eri kieliä** yhdessä lasten kanssa. Erityisesti tarkastellaan lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttuja kieliä. Näin tuetaan lasten kielitietoisuuden ja oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä. Samalla lapsia autetaan havaitsemaan ympäröivän maailman kielellinen ja kulttuurinen rikkaus ja kiinnostavuus. Opetuksessa voidaan käyttää esimerkiksi erikielisiä lauluja, leikkejä ja viittomia.

Pietarsaaren kielelliset painotukset kielelliset näkyvät seuraavassa kuviossa:

15.3. Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän kasvaessaan. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä. Aihetta lähestytään historiallisesta ja yhteiskunnallisesta sekä etiikan ja katsomusten näkökulmista. Lähiyhteisön menneisyyttä sekä ajankohtaisia asioita pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa yhteiskunnallisiin asioihin. Arjen eettisten valintojen pohdinta sekä omien tunnetaitojen kehittäminen ja rakentavan käyttäytymisen harjoittelu vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja. Tutustuminen lähiyhteisön tapoihin sekä uskontoihin ja muihin katsomuksiin yhdessä kokonaisuuden muiden tavoitteiden kanssa tukee lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Opetuksessa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

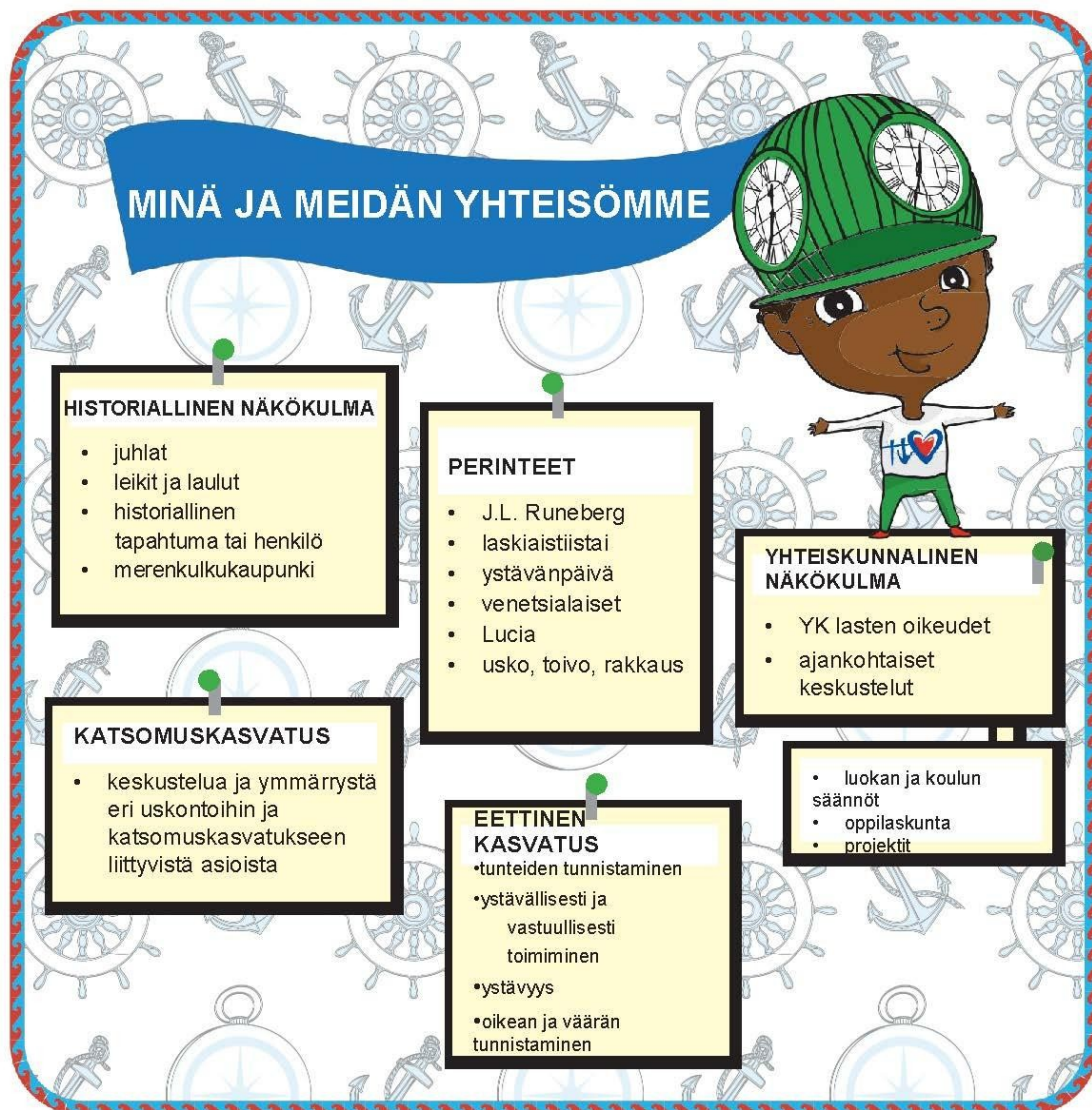
Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön, toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä, ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai

lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään, ja heidän pohdintoilleen ja ihmettelylleen annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut ja erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

- Lasten kanssa tutustutaan johonkin lähiympäristön henkilöön tai kohteeseen **historiallisesta** näkökulmasta. Aihetta lähestytään havainnollisesti ja moniaistisesti eri ilmaisutapoja hyödyntäen. Lisäksi opetuksessa voidaan käsitellä lapsia kiinnostavia muita historiallisia tapahtumia, henkilöitä, kulttuureja ja kulttuuriperintöä. Tiedon lähteenä voidaan käyttää lähiyhteisön jäseniä, esineistöä ja ympäristöä sekä hyödyntää lasten huoltajien asiantuntemusta omasta kulttuuriperinnöstään. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös juhlaperinteitä, kertomuksia, perinneleikkejä ja vanhoja lauluja.
- Lasten kiinnostusta **yhteiskunnallisiin** asioihin herätetään keskustelemalla heitä kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista. Lasten kanssa tutustutaan mediaan ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti. Mediatarjonnan sisältöä ja todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Opetuksessa tutustutaan lasten oikeuksiin hyödyntäen YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista. Lasten kanssa laaditaan ja kehitetään esiopetusryhmän sääntöjä. Samalla autetaan lapsia ymmärtämään, että yhteisön säännöt ovat ihmisten luomia sopimuksia. Lähiympäristöä hyödynnetään, niin että lapsilla on mahdollisuus aitoon osallistumis- ja vaikuttamiskokemukseen.
- Esiopetukseen sisältyy koko ryhmälle yhteistä **eettistä kasvatusta**. Kasvatus liitetään lasten arkeen ja käytännön tilanteisiin, joihin liittyy tunteita ja eettisiä valintoja. Lapsia ohjataan tunnistamaan tunteitaan, toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti sekä ratkaisemaan rakentavasti lasten keskinäisiä ristiriitatilanteita. Lasten kanssa pohditaan ystävyyttä ja toisten kunnioittamista, ilon ja pelon aiheita, tyttöinä ja poikana olemiseen liittyviä oletuksia sekä oikean ja väärän erottamista. Yhteisten keskustelujen lisäksi luontevia tapoja eettiseen kasvatukseen antavat esimerkiksi roolileikit sekä sadut ja median kertomukset. Opetuksessa voidaan hyödyntää sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja kehittäviä opetusohjelmia ja materiaaleja.
- Esiopetuksen **katsomuskasvatuksessa** yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset. Uskonnotuutta tarkastellaan esiopetuksessa muiden katsomusten rinnalla. Katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä. Lapsia rohkaistaan erilaisten elämänkysymysten pohdintaan yhdessä toisten kanssa toimien. Samalla heidän valmiutensa ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä vahvistuvat. Opetuksessa hyödynnetään esimerkiksi vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Pietarsaaren painotukset yhteiskunnallisen, historiallisen, etiikan ja katsomuksen näkökulmista:

15.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lasten toimintaympäristö - lähiluonto ja rakennettu ympäristö sekä muut esiopetuksen oppimisympäristöt - tarjoavat runsaasti aineksia lasten oppimiselle. Erityisen tärkeää opetuksen liittäminen lasten kokemusmaailmaan ja heidän toimintaympäristöönsä on **matemaattisten taitojen** opettelussa sekä **teknologia- ja ympäristökasvatusten** toteuttamisessa. Toimintaympäristöön liittyvät havainnot, kokemukset ja tiedot, niiden jäsentäminen ja kuvaaminen auttavat lapsia kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Kehittyvä taito nimetä asioita sekä ymmärtää ja käyttää erilaisia käsitteitä edistää lasten monilukutaitoa. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä ja kiinnostusta matematiikkaan. Tehtävänä on myös vahvistaa lasten luonnontuntemusta ja luontosuhdetta sekä tutustua arjen teknologiaan. Esiopetuksessa tutustutaan tutkivaan oppimiseen havainnoimalla ja tutkimalla ympäristöä sekä kokeilemalla ja päätelemällä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

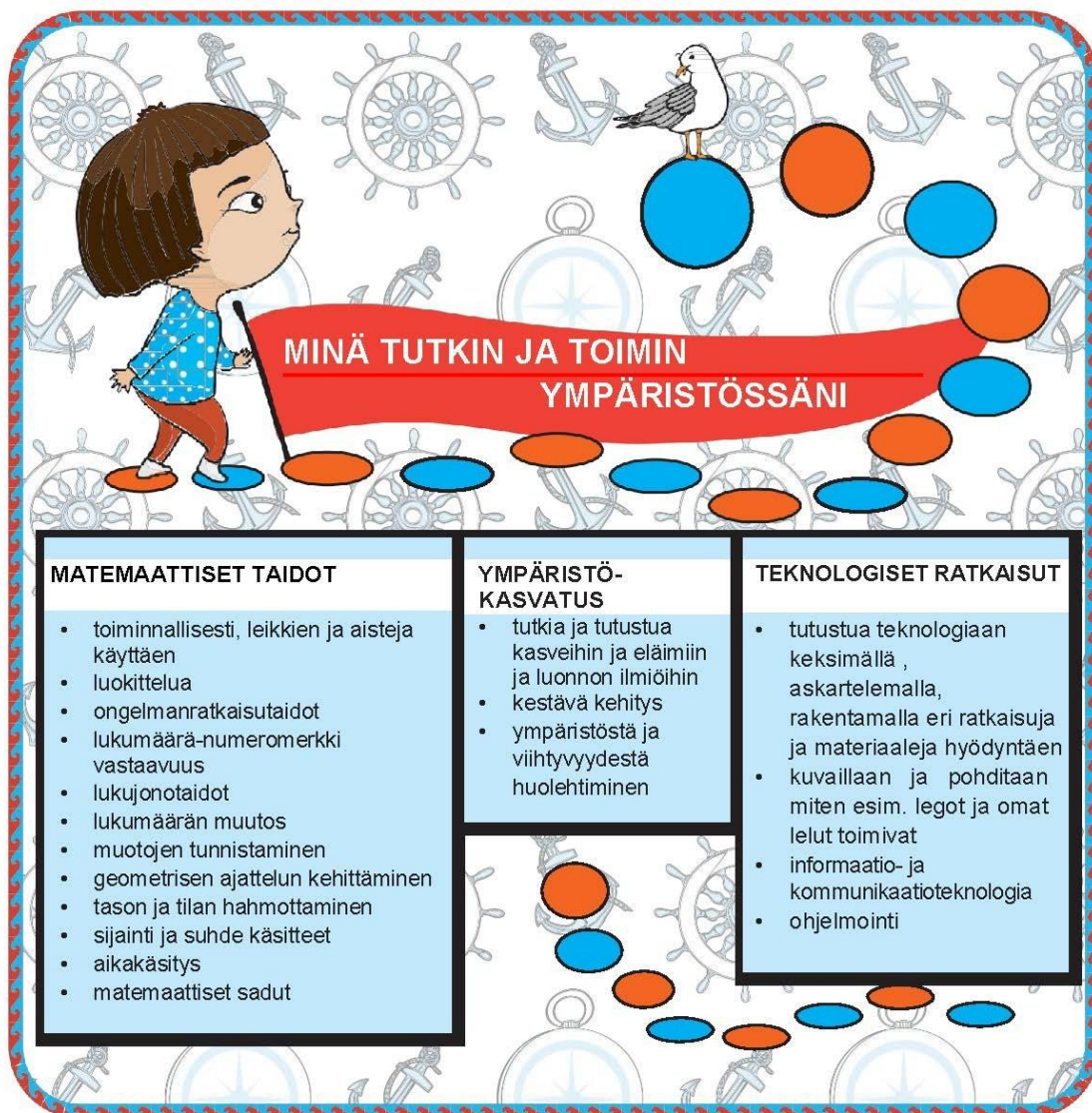
- Esiopetuksessa vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Opetus luo mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Opetuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

- Opetuksessa havainnoidaan luontoa. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa sekä kokeilemaan ja keksimään omia ratkaisuja.
- Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin yhdessä selityksiä. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen tai mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja keksimään ratkaisuja arjen ongelmiin sekä kokeilemaan ratkaisuja. Opetuksessa harjoitellaan dokumentointia eri välinein sekä esittämään tuloksia eri tavoin.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

- Lapsia kannustetaan kehittämään **matemaattisia taitojaan** toiminnallisesti, leikkien ja eri aisteja käyttäen erilaisissa oppimisympäristöissä. Opetuksessa tutustutaan matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisesti ja yhdessä toimien.
- Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan erilaisissa arjen tilanteissa opettajan mallintamisen ja kielellistämisen avulla. Havaintoja harjoitellaan esittämään itse ja kuvien sekä erilaisten välineiden avulla. Toiminta suunnitellaan niin että siinä on paljon mahdollisuuksia luokitella, vertailla, asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia. Opetukseen kuuluu muistia kehittäviä leikkejä ja tehtäviä. Lapsia kannustetaan myös toimintaympäristöön liittyvien ongelmanratkaisutehtävien päättelyyn ja ratkaisujen etsimiseen.
- Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan monipuolisesti leikkien ja työskennellen. Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä sekä liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin taitojensa mukaan. Lukumääriä vertaillaan ja tutkitaan lukumäärän muutosta käytännön esimerkkejä keksien. Erityisesti opetuksessa kiinnitetään huomiota lasten lukujonotaitojen ja nimeämisen kehittämiseen.
- Erilaisilla harjoituksilla tuetaan lasten tason ja tilan hahmottamista. Lapsia kannustetaan tutkimaan ja kokeilemaan 2- ja 3-ulotteisuutta sekä opettelemaan sijainti- ja suhdekäsitteitä, kuten edessä, ylhäällä ja joka toinen, esimerkiksi liikuntaleikkien avulla. Lasten geometrisen ajattelun vahvistamiseksi heille järjestetään mahdollisuuksia rakenteluun, askarteluun ja muovailuun. Opettajan ohjauksessa lapset tutustuvat ympäristössä oleviin muotoihin ja harjoittelevat nimeämään niitä.
- Esiopetuksessa kokeillaan mittaamista keholla ja eri välineillä. Opetuksessa harjoitellaan ajankäsitteitä, kuten joskus, eilen ja aamulla. Aikajärjestystä pohditaan yhdessä esimerkiksi vuorokaudenaikoja havainnoimalla.
- Opetuksessa hyödynnetään muun muassa leikkejä, pelejä ja tarinoita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.
- Esiopetuksen **ympäristökasvatus** tarjoaa lapsille luontokokemuksia sekä mahdollisuuden tutkia ja tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin. Ympäristöä havainnoidaan eri aistein sekä havaintovälineiden avulla. Opetukseen voi kuulua myös pieniä kokeita. Havainnoista keskustellaan ja havaintotietoa harjoitellaan luokittelemaan. Samalla opetellaan luontoon liittyvien käsitteiden käyttöä ja päätelmien tekemistä sekä pohditaan syy-seuraus suhteita. Lasten luonnontuntemusta hyödynnetään opetuksessa. Lasten kanssa harjoitellaan tiedon hankintaa hakemalla yhdessä tietoa joistakin lapsia kiinnostavista asioista. Opetuksessa luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle tutustumalla luonnonsuojeluun. Lapsia ohjataan huolehtimaan ympäristöstään ja sen viihtyisyydestä.
- Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjessa esiintyviä **teknologisia ratkaisuja** ja niiden ominaisuuksia ja toimivuutta. Opetuksessa tuodaan esille, että teknologia on ihmisen luovan toiminnan aikaansaamaa. Lapset tutustuvat teknologiaan keksimällä, askartelemalla ja rakentamalla itse erilaisia rakenteita ja ratkaisuja eri materiaaleja hyödyntäen. Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja. Opetuksessa voidaan hyödyntää oppimisympäristöjen välineiden lisäksi esimerkiksi lasten omia leikkikaluja ja miettiä niiden toimintaperiaatteita.

Pietarsaaren painotukset matemaattisten taitojen sekä ympäristö- ja teknologisenkasvatuksessa:

15.5. Kasvan ja kehityn

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot ovat osa esiopetuksen tavoitteena olevaa laaja-alaista osaamista. Kehittyäkseen tällä osaamisen alueella lapset tarvitsevat kokemuksia, tietoja ja pohdintaa, joiden pohjalta heidän arvostuksensa ja taitonsa voivat vähitellen kehittyä. Esiopetuksessa tehtävää lähestytään **liikunnan, ruuan, kuluttajuuden, terveyden sekä turvallisuuden** näkökulmista. Esiopetuksen tehtävänä on luoda pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle ja liikunnalliselle elämäntavalle sekä kehittää lasten terveysosaamista ja turvataitoja. Lisäksi tehtävänä on edistää kestävään elämäntapaan kuuluvia ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Lapset saavat monipuolisia kokemuksia liikunnasta ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyttä hyvinvointiin ja terveyteen. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia lasten motoristen ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten yleisten oppimisedellytysten kannalta tärkeiden havaintomotoristen taitojen kehittymiseen. Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kulutukseen. Opetuksessa pohditaan terveyteen liittyviä tekijöitä sekä tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään. Lapset saavat tietoja turvallisesta liikkumisesta lähiympäristössä sekä esiopetuksen oppimisympäristöissä.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

- Esiopetuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa. Liikkumisen ja leikkien avulla lasten yhdessä toimimisen taidot kehittyvät. Samalla heidän kehonhallintansa vahvistuu sekä heidän taitonsa hahmottaa omaan kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan kehittyä. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sekä sisällä että ulkona. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia rohkaistaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa.
- Esiopetuksessa harjoitellaan monipuolisesti ja säännöllisesti arkeen liittyviä motorisia perustaitoja eri ympäristöissä. Näitä ovat tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot. Tasapainoa harjoitellaan pysähtymisiä ja harhauttamisia sisältävien leikkien avulla tai taitoradalla leikitellen. Liikkumistaitoja edistetään kierimistä, kiipeämistä, juoksua ja hyppelyjä sisältävillä harjoituksilla. Välineenkäsittelytaitoja harjoitellaan työntämällä ja vetämällä sekä käyttämällä monipuolisesti eri välineitä ja palloja. Lisäksi lapsia innostetaan harjaannuttamaan hienomotorisia taitojaan sorminäppäryyttä ja tarkkuutta kehittävien pelien ja leikkien avulla. Tavoitteena on, että toiminta antaa kaikille lapsille mahdollisuuksia osallistumiseen ja onnistumiseen sekä tukee lasten hyvinvointia ja toimintakykyä.
- Esiopetuksessa ruokailutilanteita käytetään päivittäisen terveyttä edistävän syömisen ja **ruokaan liittyvän osaamisen** oppimisympäristönä. Ruokailutilanteista luodaan lasten kanssa mahdollisimman viihtyisiä ja lapsia ohjataan hyviin tapoihin. Suomalaisen ruoka- ja tapakulttuurin lisäksi opetuksessa tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin kotien asiantuntemusta hyödyntäen.
- Lasten kanssa tarkastellaan lapsiin kohdistuvaa mainontaa sekä pohditaan **kohtuullisen kuluttamisen** merkityksestä. Esimerkiksi lasten leikeissä ja piirroksissa ilmenevät tulkinnat kulutuksesta ja mainonnasta voivat toimia esiopetuksen kuluttajakasvatuksen pohjana.
- Lapsia ohjataan ymmärtämään liikunnan, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitystä **hyvinvoinnille ja terveydelle**. Lasten kanssa pohditaan terveyttä ja sairauksia ja niiden syitä sekä ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan fyysiseen terveyteensä ja mielen hyvinvointiin. Hyvistä ihmissuhteista ja niiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille keskustellaan. Kaveruutta ja toisten huomioon ottamista sekä tunteiden tunnistamista ja hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa. Lasten kanssa havainnoidaan nukkumisen ja liikkumisen määrää sekä mietitään niiden yhteyttä päivittäiseen virkeyteen ja hyvään oloon. Opetuksessa haetaan tietoa hygieniasta ja harjoitellaan siihen liittyviä perustaitoja osana esiopetuksen arkea.
- Lapset saavat esiopetuksessa tietoa oikeudestaan **turvalliseen** elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen. Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjen toimintaympäristöihin ja esiopetuksen oppimisympäristöihin liittyviä yleisimpiä fyysisiä ja psyykkisiä vaaratilanteita. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hankkia apua sekä toimia turvallisesti tavallisimmissa arjen tilanteissa. Lapsia rohkaistaan hakemaan aikuisen apua esiopetuksen ongelmatilanteissa ja kiusaamista kohdatessaan sekä kertomaan huolistaan. Opetuksessa harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumisen sääntöjä sekä turvallista toimintaa tieto- ja viestintäteknologisissa ympäristöissä ikäkaudelle sopivalla tavalla.

Pietarsaaren painotukset kasvun ja kehityksen oppimiskokonaisuudessa näkyvät seuraavassa kuviossa:

TURVALLISUUS

- arvostava kohtelu ja koskemattomuus
- rohkaista hakemaan apua ja tarvittaessa kertomaan huolistaan
- liikennekasvatus
- turvallinen toiminta TVT:n käytössä

MINÄ KASVAN JA KEHITYN

“Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot”

HYVINVOINTI JA TERVEYS

- liikunta
- uni
- hygienia
- fyysinen terveys
- hyvät ihmissuhteet
- omien ja toisten tunteiden tunnistaminen ja huomioon ottaminen

RUOKA

- hyvät pöytätavat
- terveellinen ruoka
- hyvät ruokailutottumukset

LIKKUMINEN

- päivittäinen liikunta
- ulkoilua joka säässä
- liikunnan iloa
- leikinomaista liikkumista ulkona ja sisällä
- monipuolisuus
- motoriset perustaidot
- yhdessä toimimisen taidot
- kannustetaan liikkumaan vapaa-aikana

16. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Pietarsaassa on maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Näille oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen, järjestetään valmistavaa opetusta. Esi- ja perusopetukseen valmistavan opetuksen tarkoituksena on parantaa oppilaan kielitaitoa opetuskielessä sekä antaa muita valmiuksia opiskeluun. Opetusta annetaan esiopetusikäisille vähintään 900 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä yleisopetuksen esiopetusryhmään jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, mutta tämä vaatii oppilaan osaamisen monipuolista arviointia. Perusopetuslain mukaan lapsilla on oikeus työpäivinä opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen ja ohjaukseen.

Pietarsaassa erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että valmistavan luokan lapsista monella on pakolaistausta. Päivittäisessä toiminnassa, opetuksessa ja oppilashuollossa joudutaan huomioimaan lasten traumaattiset kokemukset: lapsuudessa koetut pelot, perheen hajoamiset ja epätietoisuus perheen kohtalosta jne. voivat aiheuttaa vakavia oppimisvaikeuksia ja käyttäytymisongelmia.

Valmistavan opetuksen aikana lapset saavat mahdollisuuksien mukaan osallistua yleisopetuksen esiopetusryhmien toimintaan omassa oppimissuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Tällä yhteistyöllä yli ryhmärajojen edistetään kotoutumista, suomen kielen kehittymistä ja oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

Koulun pedagogisissa järjestelyissä ja opetuksessa otetaan huomioon, että lapset ovat opiskeluvaikeuksiltaan ja taustaltaan erilaisia. Opetusjärjestelyt suunnitellaan ja opetusta eriytetään yksilöllisesti, lasten kehitysvaiheiden mukaisesti, opiskeluvaikeudet huomioon ottaen. Valmistavan opetuksen opetusryhmän koko on korkeintaan kymmenen oppilasta.

Kielitaidon tavoitteet

Valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomi toisena kielenä -opinnoissa. Opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen suomi toisena kielenä -oppimäärän opetussuunnitelman perusteita. Suomi toisena kielenä -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille. Valmistavassa opetuksessa suomi toisena kielenä -opintojen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet siirtyä esi- ja perusopetukseen.

Lapsen oman äidinkielen tavoitteet

Lapsen oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle. Lapsille järjestetään opetusta mahdollisuuksien mukaan. Omakielisen opetuksen ja tuen avulla saatu lisätieto lapsen osaamisen tasosta, auttaa muiden oppiaineiden tavoitteiden asettamisessa. Oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan myös eri tavoin yhteistyössä perheen kanssa.

Lapsen oman oppimissuunnitelman laatiminen (laivasuunnitelma)

Oppimissuunnitelman laatimisen edellytyksenä on riittävä tuntemus lapsesta. Oppimissuunnitelman laatiminen aloitetaan viimeistään kolmen kuukauden kuluttua lapsen esiopetuksen alkamisesta. Opettaja keskustelee huoltajien ja lapsen kanssa. Näiden keskustelujen pohjalta opettaja tekee oppimissuunnitelman.

Oppimissuunnitelmaa päivitetään arvioimalla asetettuja tavoitteita ja tarkentamalla niitä opintojen edetessä. Huoltajien ja lapsen kanssa käytävissä arviointikeskusteluissa käydään läpi oppimissuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita ja arviointia sekä kirjataan yhteisiä sopimuksia. Valmistavan opetuksen opettaja perehdyttää huoltajat tarvittaessa kielitaitotason kuvausasteikkoon suomi toisena kielenä - oppimäärän arvioinnissa.

Lapsen oppimissuunnitelman tavoitteet asetetaan siten, että lapset saavat omalle taito- ja kehitystasolleen soveltuvaa opetusta. Sisällöt valitaan niin, että ne tukevat arkitilanteista selviytymistä, kotoutumista ja auttavat opiskelijaidentiteetin kehittämisessä. Lapsen omassa oppimissuunnitelmassa kiinnitetään huomiota perusopetukseen siirtymisen aikatauluun.

Tarvittaessa lapsi voi jatkaa esi- ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tai siirtyä opiskelemaan oppimissuunnitelman mukaisesti hänelle parhaiten soveltuvin tukitoimin.

Oppimissuunnitelma on toimiva työkalu lapsen edistymisen seuraamiseksi sekä tuki ja turva opettajan vaihtuessa. Lapsen siirtyessä yleisopetusryhmään arvioidaan muun muassa lapsen valmiudet ja tuen tarve.

Valmistavaa opetusta varten ei ole olemassa valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, joten Pietarsaassa jokaiselle oppilaalle laaditaan oma oppimissuunnitelma (liite 3). Lapsen omaan oppimissuunnitelmaan kirjataan:

- lapsen lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja lapsen vahvuudet,
- lapsen henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin,
- lapsen opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi
esiopetusryhmään tai perusopetukseen ja
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.

Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Opetussuunnitelman perusteisiin sisältyy kielitaidon tasojen kuvausasteikko, jota voidaan käyttää sekä tavoitteiden asetteluun että arvioinnin ja itsearvioinnin välineenä suomi toisena kielenä - oppimäärän ja vieraiden kielten opetuksessa.

Kuvausasteikko jakautuu kolmeen päätasoon (A, B ja C) ja nämä puolestaan alatasoihin: A1 ja A2 (perustasot), B1 ja B2 (itsenäisen kielenkäyttäjän tasot) ja C1 ja C2 (taitajan tasot). Alatasot jakautuvat vielä tarkempiin kuvauksiin, joista esimerkkinä suomi toisena kielenä päättöarvioinnin hyvän osaamisen kriteeri B1.1 – B1.2.

16.1. Kielikylpyopetus Pietarsaassa

"Yhdessä kohti toiminnallista monikielisyyttä"

Kielikylpyopetus aloitettiin Pietarsaassa syksyllä 1992. Pietarsaari on ainoa paikkakunta Suomessa jossa järjestetään kielikylpyopetusta molemmilla kotimaisilla kielillä. Täällä on siis mahdollista valita joko suomen- tai ruotsinkielinen kielikylpy. Kielikylpy aloitetaan päiväkodissa pääsääntöisesti sinä vuonna kun lapsi täyttää 5 vuotta ja se jatkuu koko perusopetuksen ajan. Kielikylpykieli ei saa olla kielikylpyopetukseen osallistuvien oppilaiden kotikieli. Pietarsaaren perustettiin vuonna 2003 oma Kielikylpykoulu- Språkbadsskolan esiopetus-6. luokka. Hallinnollisesti samassa koulurakennuksessa toimii ruotsinkielinen Språkbadsskolan ja suomenkielinen Kielikylpykoulu mutta käytännössä nämä koulut toimivat yhtenä yksikkönä.

Kielikylpyopetus noudattaa Pietarsaassa varhaista täydellistä kielikylpyopetuksen mallia. Lähes kaikki opetus annetaan alussa kielikylpykielellä. Oppilaiden äidinkielellä opetettavan opetuksen osuus lisääntyy asteittain niin, että 6.luokalta lähtien sitä on noin 50 % opetuksesta.

Kielikylvyssä halutaan molempien kotimaisten kielten avulla saada lapsi tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustastaan sekä tutustuttaa lapsi kotikaupunkinsa toiseen kieliryhmään, sen kieleen perinteisiin ja kulttuuriin. Kieliryhmien välinen yhteistyö on tärkeä ja luonnollinen osa kielikyllyn toimintaa.

Kielikylpyopetuksessa noudatetaan pääasiassa Pietarsaaren kaupungin esi- ja perusopetukselle laadittua yleistä opetussuunnitelmaa. Tavoitteet ja sisällöt eri oppimiskokonaisuuksissa ovat samat kuin yleisopetuksessa.

Yksi tärkeimmistä kielikyllyn periaatteista on, että jokainen opettaja toimii yhden kielen kielellisenä mallina ja käyttää opetuksessa ainoastaan tätä kieltä. Kielikylpyopetuksessa käytetään opetusmenetelmänä usein kokonais-, teema- ja ilmiöopetusta. Näin oppilaiden on helpompaa omaksua käsitteet ja syventyä aiheeseen. Kielikylpykieli ei ole vain opetuksen ja oppimisen kohde vaan suuressa määrin eri oppiaineiden sisältöjen oppimisen väline.

Kielikylpykielen tavoitteet esiopetuksessa

Kuullun ymmärtäminen

A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito

- Ymmärtää helppoja ja yksinkertaisia sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehotuksia, jotka liittyvät tuttuihin asioihin tai välittömään tilanteeseen.
- On vielä vaikea ymmärtää yksinkertaisiakin lauseita, jotka eivät liity arkisiin tilanteisiin.
- Puheen pitää vielä olla hidastettua, paljon toistoja sisältävää, näyttämistä, kuvia ja konkreettista materiaalia.

Puhe

A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito

- Osaa ilmaista välittömiä tarpeitaan
- Osaa kysyä ja vastata koskien henkilökohtaisia perustietoja
- Puheessa ilmenee taukoja ja katkoksia
- Osaa yksinkertaista perussanastoa, tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia.
- Vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.

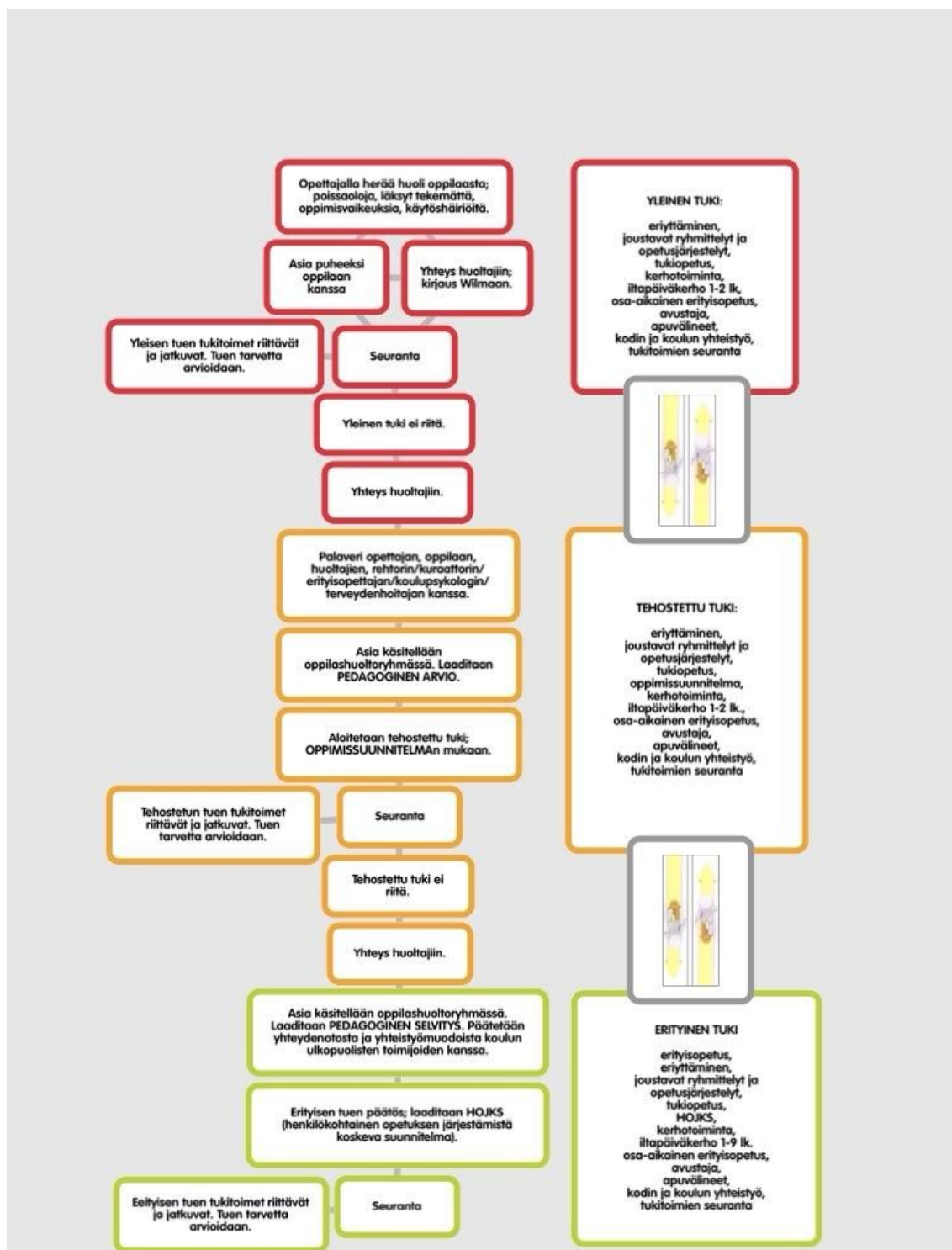
Kielikyllyn valintakriteerit Pietarsaassa

1. Kielikylpyyn hakeudutaan pääsääntöisesti yleisen päivähoitohaun yhteydessä keväällä sinä vuonna kun lapsi täyttää 5 vuotta.
2. Kun lapsi saa paikan kielikylvyssä, oletetaan hänen jatkavan kielikylvyssä myös koko perusopetuksen ajan (5 v.- 9.lk.).
3. Kielikylpykieli ei saa olla lapsen kotikieli. Kielellinen tausta määräytyy vanhempien hakulomakkeella antamien tietojen perusteella.
4. Kielikylpyopetus soveltuu kaikille niille lapsille, jotka voivat osallistua yleisopetukseen, siis myös erityistä tukea tarvitseville oppilaille.
5. Kielikyllyn voi aloittaa myöhemminkin. Silloin lapsen edellytykset selviytyä kielikylvyssä mietitään tapauskohtaisesti yhdessä lapsen, hänen huoltajiensa, rehtorin ja erityisopettajan kanssa. Päätöksen tekee koulutoimenjohtaja.
6. Luodossa asuvilla suomenkielisillä lapsilla on myös esikoulusta lähtien mahdollisuus (erillisellä hakemuksella) hakeutua kielikylpyyn.

17. Kasvun ja oppimisen tuen järjestäminen

Huomatessaan tuen tarpeen esiopettaja ottaa yhteyden kotiin ja huoltajiin. Lapsen huoltajien ja lapsen tapaaminen on tässä tilanteessa ensiarvoisen tärkeää. Tämän jälkeen aletaan yhteistyössä suunnittelemaan lapsen oppimista tukevia toimenpiteitä.

Kaavio 1 Lapsen kasvun ja oppimisen tuen järjestämisestä Pietarsaassa

18. Yleinen tuki

Yleinen tuki kuuluu kaikille lapsille. Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana on myönteinen vuorovaikutus. Sekä opetusryhmän että kunkin lapsen vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet otetaan huomioon opetusta ja tarvittavaa tukea suunniteltaessa. Oppimisen tukeminen on lasten hyvinvointia lisäävää toimintaa, jonka suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät koko yhteisön suunnitelmallista yhteistyötä. Tukea voidaan toteuttaa erilaisin joustavin pedagogisin ratkaisuin, joita opettajat suunnittelevat tarvittaessa yhdessä. Yleisen tuen muotoja ovat esim.

- oppilaanohjaus oppilaantuntemuksen lisääminen
- lasten esiopetuspäivän säännöllinen seuraaminen
- lasten osallisuuden lisääminen
- arjenhallintataitojen vahvistaminen
- ohjaus- ja tukipalvelut
- oppilashuollolliset tukitoimet
- ryhmän opetuksessa käytetään samanaikaisopetus-, pari- tai tiimimalleja
- opetuksessa käytetään pedagogisina ratkaisuin joustavia ryhmiä
- opettajalla käytettävissä osa-aikaisen erityisopettajan konsultaatio- ja ohjauspalvelut
- avustajapalvelut
- osa-aikainen erityisopetus

Arjen tilanteiden havainnointi ja Pietarsaaressa yhteisesti sovitut havainnointimenetelmät ja seulat ohjaavat tukimuotojen suunnittelua ja toteuttamista. Myös sujuva ja suunnitelmallinen tiedonsiirto siirtymävaiheissa on tärkeää.

Havainnoinnit, seulat, kokeet ja testit sekä tiedonsiirrossa saadut tiedot (huoltaja, edellinen yksikkö) lisäävät tuntemusta lapsesta ja toimivat tuen järjestämisen suunnittelun ja toteuttamisen pohjana. Huoltajaa tiedotetaan lapsen opetusjärjestelyistä ja yleisen tuen muodoista.

Kaikkien lasten edistymistä seurataan opettajien tiimeissä tai erityisopettajan ja opettajan välisissä keskusteluissa. Lasten tuen tarpeisiin tartutaan varhain.

Lapsen kasvun ja oppimisen tuen toimivuus pohjautuu laadukkaaseen esi- ja perusopetukseen sekä joustavien yleisen tuen muotojen kehittämiseen. Yksikön koon mukaan suunnitellut yhteisölliset toimintarakenteet mahdollistavat joustavien pedagogisten ratkaisujen suunnittelun ja toteuttamisen.

Yleisen tuen aikana lapselle voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma.

19. Tehostettu tuki

Lapsella on oikeus saada suunnitelmallista, monimuotoista ja/tai pitkäaikaista tehostettua tukea (Kaavio 1), jos yleinen tuki ei riitä lapsen tukemiseen opinnoissa. Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa lasta opettavan opettajan/ opettajien laatiman pedagogisen arvion pohjalta, jotta lapsen tilanne ja tuen tarve pystyttäisiin arvioimaan mahdollisimman kattavasti. Huoltajan kanssa sovitaan lapsen tehostetun tuen mahdollisesta aloittamisesta, toteuttamisesta, seurannasta ja arvioinnista.

Tehostetun tuen tavoitteena on olemassa olevien opetuksellisten ja oppilashuollollisten tukimuotojen varhainen ja suunnitelmallinen käyttö. Tehostetun tuen avulla tuetaan oppimista ja kasvua sekä ehkäistään lapsen oppimiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen tai kehitykseen liittyvien ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista. Tehostettu tuki rakentuu esi- ja perusopetuksen yleisille tukikäytänteille.

Tehostetun tuen aikana tukimuotojen käyttöä tehostetaan lisäämällä tuen intensiteettiä, pienentämällä ryhmää, vaihtamalla opetusmenetelmää, tehostamalla edistymisen seurantaa, lisäämällä osa-aikaista erityisopetusta ja tiivistämällä yhteistyötä huoltajien kanssa. Myös oppilashuollon osuutta lapsen yleisen hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan tehostetun tuen aikana. Tehostetun tuen aikana on mahdollista käyttää myös pienluokkien tukea.

Tehostetussa tuessa olevalla oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Pedagoginen arvio

Esiopettaja laatii yhteistyössä erityisopettajan kanssa lapsesta pedagogisen arvion. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on välttämätöntä sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteutuksen kannalta. Pedagoginen arvio sisältää havainnointia lapsen esiopetuspäivän sujumisesta, tietoja lapsen oppimistuloksista, testien ja seulojen tuloksia sekä kuvauksen yhteistyöstä huoltajien ja esiluokan muiden aikuisten ja esiopetusluokan ulkopuolisten aikuisten kanssa. Pedagogisessa arviossa kiinnitetään huomio lapsen oppimisen ohella opetukseen ja oppimisympäristöön. Lapsen ja huoltajan kokemukset toimivista tukimuodoista otetaan huomioon tukimuotoja suunniteltaessa.

Pedagoginen tukiryhmä käsittelee pedagogisen arvion ja lapselle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen suunnitelmalliseksi toteuttamiseksi. Tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään lapsen kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Pedagoginen arvio ja oppimissuunnitelma laaditaan tukikansiossa oleville lomakkeille. Lisäohjeistuksia löytyy tukikansiosta.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana lapselle tulee laatia oppimissuunnitelma, joka löytyy Wilmasta ja tukikansiosta. Lomake sisältää opetussuunnitelman perusteiden edellyttämät tiedot. Esiopettaja vastaa oppimissuunnitelman laatimisesta yhteistyössä erityisopettajan sekä huoltajien kanssa. Oppimissuunnitelmaa tulee pitää ajan tasalla ja tarkistaa vähintään kerran lukuvuodessa. Tällöin arvioidaan valittujen tukimuotojen toimivuutta ja tarkennetaan suunnitelmaa tarvittaessa.

20. Erityinen tuki

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään aikaisintaan esiopetuksen alkaessa. Ainoastaan pidennettyä oppivelvollisuutta tarvitsevalle lapselle se tulee tehdä viisivuotiaana. Jos erityisen tuen päätös tehdään esiopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua lapsen tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden kasvun, kehityksen ja oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi yleisen taikka tehostetun tuen avulla (Kaavio 1). Erityistä tukea saavalla lapsella tuen tarve voi vaihdella. Tuen tarve voi olla esim. sosioemotionaalisella alueella, eikä erityistä tukea saavalla lapsella silloin välttämättä ole lainkaan vaikeuksia oppimisessa. Erityinen tuki järjestetään Pietarsaaren kaupungissa ensisijaisesti alueellisen lähikouluperiaatteen mukaisesti. Kaikille erityisen tuen päätöksen saaneille lapsille on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS.

Erityistä tukea voidaan antaa omassa koulussa monin eri tavoin:

- esiopetusluokassa erityisopettajan konsultaation turvin
- esiopetusluokassa osittain erityisopettajan tukemana
- esiopetuksessa avustajan tukemana ja osittain erityisopettajan tukemana

Erityisen tuen aikana käytettävissä ovat erityisopetuksen lisäksi myös kaikki muut esi- ja perusopetuksen tukimuodot. Koulut kuvaavat toimintasuunnitelmassaan, miten yleisen, tehostetun ja erityisen tuen muotoja toteutetaan.

Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava lasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Kuulemistilaisuudessa käydään läpi lapsesta laadittu pedagoginen selvitys. Tilaisuuteen tulee kutsua molemmat huoltajat. Pedagoginen selvitys sisältää opettajien laatiman selvityksen lapsen oppimisen etenemisestä, oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta sekä huoltajien ja oppilaan kuulemista koskevan osuuden. Pedagogista selvitystä on tarvittaessa täydennettävä psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä. Oppilaalle selvitetään häntä koskevat opetusjärjestelyt.

Molempien huoltajien tulee allekirjoittaa pedagoginen selvitys, ellei toisella huoltajalla ole yksinhuoltajuutta.

Pedagoginen arvio, oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laaditaan tukikansiossa oleville lomakkeille. Tukikansioista löytyy lisäohjeita pedagogisen selvityksen laatimiseen.

Erityisen tuen päätös

Päätöksen tekemiseen liittyvät menettelyt.

Erityisen tuen päätöstä varten laaditaan moniammatillisesti pedagoginen selvitys. Pedagoginen selvitys laaditaan tukikansion lomakkeelle. Lomake sisältää opettajien laatiman pedagogisen osuuden, oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen sekä huoltajien ja mahdollista lapsen kuulemista koskevan osuuden. Huoltajien kuuleminen vahvistetaan allekirjoituksin. Lapselle voidaan tarvittaessa selvittää häntä koskevat opetusjärjestelyt. Tarvittaessa hankitaan myös muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Pedagogisen selvityksen pohjalta koulutoimen johtaja tekee kirjallisen erityisen tuen päätöksen, johon liitetään valitusosoite.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä siitä huolimatta, että huoltaja ei ole saapunut kutsuista huolimatta pedagogisen selvityksen kuulemistilaisuuteen tai on eri mieltä pedagogisessa selvityksessä esitetyistä asioista. Pietarsaareissa koetetaan löytää yhteisymmärrys oppilaan ja

huoltajan kanssa, mutta opetuksen järjestäjällä on myös oikeus ja velvollisuus tehdä päätös lapsen edun mukaisesti, vaikka vastoin huoltajan tahtoa.

Pietarsaaressa erityisen tuen päätöksen tarpeellisuus tarkistetaan 2. vuosiluokan kevätlukukaudella sekä 6. vuosiluokalla kevätlukukauden alkupuolella seuraavan lukuvuoden opetusjärjestelyjä varten.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS

Lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS. HOJKS on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva pedagoginen asiakirja, joka sisältää lapsen opetuksen ja tukitoimien järjestämisen edellyttämät tiedot. Erityisopettaja ja lapsen opettajat laativat sen yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisesti. HOJKS laaditaan tukikansiossa olevalle lomakkeelle.

HOJKSin avulla varmistetaan järjestelmällisesti lapsen tukitoimien suunnittelu, toteutus sekä edistymisen seuranta. Se tarkistetaan lapsen tarpeiden mukaiseksi aina tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa marraskuun loppuun mennessä. Lukuvuoden aikana tehdyt muutokset ja seurannat kirjataan samaan asiakirjaan (1 HOJKS/lukuvuosi). Lapselle laaditaan HOJKS heti, kun päätös erityisestä tuesta on tullut.

Pidennetty oppivelvollisuus

Lapsen esiopetuksen pituus, sen ajoittuminen ja opetusjärjestelyt suunnitellaan yksilöllisesti lapsen tarpeiden mukaisesti. Esiopetus voi kestää enintään kaksi vuotta. Kolmas esiopetusvuosi voidaan järjestää tietyissä tapauksissa mutta se on hyvin harvinaista. On tärkeää, että huoltajille selvitetään erilaiset tavat, joiden mukaan pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan lapsen opetus voidaan järjestää. Opiskelun järjestämisestä neuvotellaan yksilöllisesti lapsen tarpeet huomioiden huoltajien, opetuksen järjestäjän ja erityisopetuksen edustajan, muiden kuntoutukseen osallistuneiden asiantuntijoiden sekä hoitoon osallistuneen varhaiskasvatuksen/esiopetuksen henkilöstön kanssa. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätös pyritään tekemään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Oppivelvollisuutta edeltävä esiopetus 5-vuotiaana edellyttää, että huoltaja ilmoittaa lapsensa esiopetukseen pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen pohjalta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua. Erityisen tuen päätöksen oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen tekee varhaiskasvatuspäällikkö, koulutoimen johtaja tai sivistysjohtaja huoltajien hakemuksen perusteella. Lapsen oppimisryhmää määriteltäessä otetaan huomioon lapsen kasvu ja kehitykselle asetetut tavoitteet. Lapsen esiopetusaika ja mahdollinen päivähoito muodostavat kokonaisuuden. Lapselle laaditaan HOJKS, josta tulee ilmetä erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Sen laatimisessa hyödynnetään lapselle mahdollisesti laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa ja siihen mahdollisesti sisältyvää kuntoutussuunnitelmaa huoltajan luvalla.

Oppivelvollisuuteen kuuluva esiopetus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta. Huoltajat ilmoittavat lapsen sen koulun oppilasluetteloon, jossa hän todennäköisesti aloittaa opiskelun esiopetuksen jälkeen. Oppivelvollisuuteen kuuluva esiopetus voidaan järjestää varhaiskasvatuksen ryhmässä tai esiopetusryhmässä lapsen tuen tarpeen perusteella.

Oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen jälkeen lapsi aloittaa perusopetuksen laaditun suunnitelman mukaisesti lähikoulussa tai kaupungin yhteisellä erityisluokalla. Mikäli lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin huoltajan anomuksesta, tulee koulutoimenjohtajan tai rehtorin tehdä hallintopäätös perusopetuksen aloittamisen myöhentämisestä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvan lapsen tuen järjestämiseksi yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välillä on välttämätöntä. Yhteistyömuotoja ovat siirtopalaverit, siirtymiseen liittyvät tutustumiset ja mahdolliset harjoittelujaksot sekä mahdollinen muu yhteistyö perusopetuksen erityisopetuksen kanssa. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa vammaispalveluiden sekä lasta tutkivan ja/tai kuntouttavan tahon kanssa.

21. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Osa-aikainen erityisopetus

Lapsella, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun esiopetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan lapsille, joilla on esimerkiksi kielellisiin, matemaattisiin tai motorisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, vaikeuksia oman toiminnan ohjauksessa, tarkkaavaisuudessa tai vuorovaikutustaidoissa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja ehkäistä kehityksen ja oppimisen vaikeuksia. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla.

Pietarsaaressa jokaisella esiopetusryhmällä on oikeus saada kaksi tuntia viikossa erityisopettajan palveluja. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista esiopetuksessa tiedotetaan kaikille huoltajille. Sen toteuttamista suunnitellaan ja sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään lapsen saamaan muuhun opetukseen.

Yhteistyö siirtymävaiheissa vahvistaa yhtenäistä opinpolkua. Osa-aikainen erityisopetus auttaa vaikeuksissa olevia oppilaita, jotta he voisivat yksilöllisten oppimisedellytystensä mukaisesti saavuttaa yleiset oppimistavoitteet pääsääntöisesti yleisopetusryhmän jäsenenä. Erityisopettajan konsultatiivinen rooli näkyy opettajien kanssa käytävissä oppilasta koskevista keskusteluista ja oppimissuunnitelmien laadinnassa.

Osa-aikainen erityisopetus tulee järjestää suunnitelmallisesti ja esiopetuksen yhteisten periaatteiden mukaisesti. Esiopettaja sekä erityisopettaja keskustelevat lapsen osa-aikaisen erityisopetuksen tarpeesta ja järjestämisestä. Koulun tulee tiedottaa asiasta huoltajalle monipuolisesti. Tiedottamista koordinoi esiopettaja.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

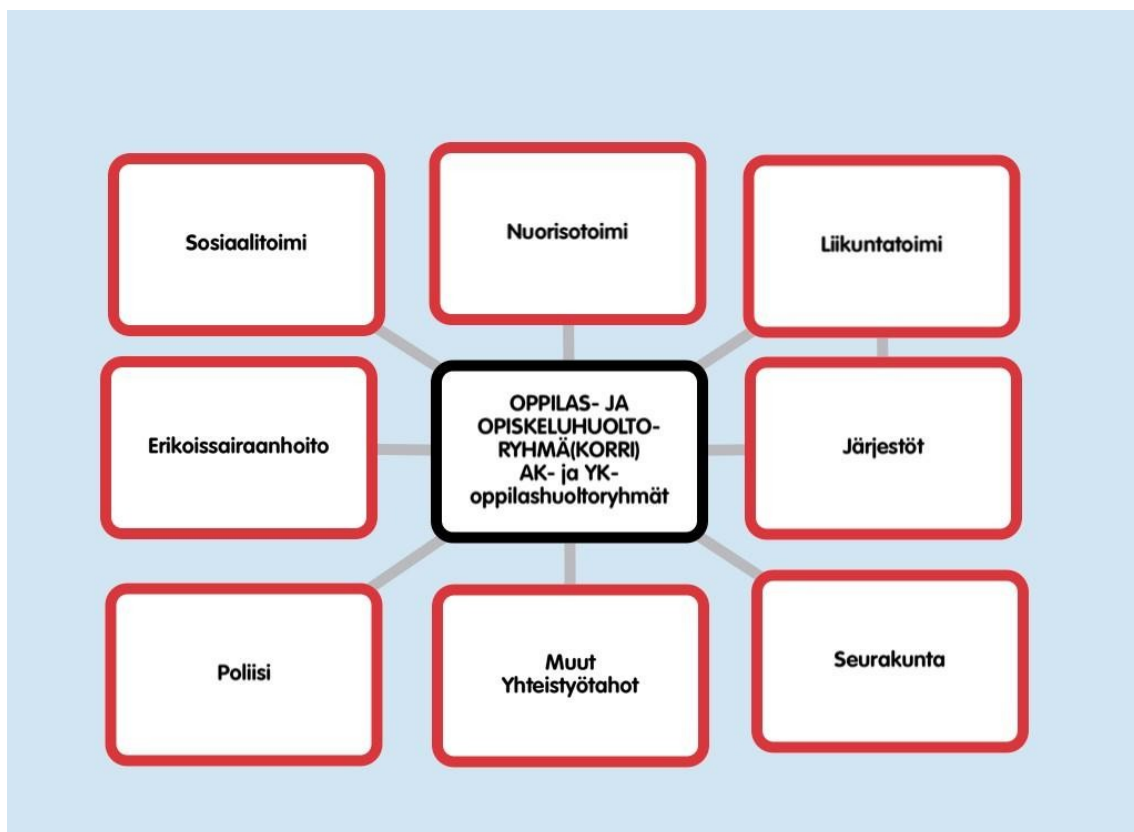
Avustajapalvelu on yksi koulun tukitoimista vammaiselle tai muulle tukea tarvitsevalle lapselle. Tukitoimien järjestäminen kuuluu opetuksen järjestäjän velvollisuuksiin osana esi- ja perusopetuksen järjestämistä. Kunnan opetustoimi päättää avustajapalvelun myöntämisestä. Avustajatarve käsitellään vuosittain huhtikuussa koulutasolla koulun oppilashuoltoryhmässä rehtorin johdolla. Oppilashuoltoryhmä ennakoii tulevan lukuvuoden avustajatarpeen lapsi- ja/tai luokkakohtaisesti oppilashuoltoryhmän oman seurannan, käytettävissä olevien oppilastietojen, oppimissuunnitelma- ja HOJKS-arviointien pohjalta.

Oppilashuoltoryhmä harkitsee avustajatarvetta sekä lasta koskevien asiantuntijalausuntojen perusteella että pedagogisesti, jolloin on otettava huomioon käytettävissä oleva tuntiresurssi. Tulkitsemis- ja avustajapalvelujen järjestäminen on osa kaikkia opetussuunnitelmassa mainittuja koulun käytössä olevia tukitoimia, joilla lapsen oppimista voidaan tukea. Koulutoimenjohtaja tekee päätöksen avustajapalvelun myöntämisestä. Avustajien määrä on suhteessa oppilasmäärään. Yhteisten luokkien avustajat päätetään erikseen. Päätös perustuu voimassaoleviin normeihin, tehtyihin esityksiin ja selvityksiin perusteluineen. Avustaja toimii pääsääntöisesti useamman lapsen yhteisenä avustajana. Koulussa määritellään tuntimäärät/avustaja/luokka/oppilas sekä mahdolliset aamu- ja iltapäivähoitotunnit. Koulussa sovitaan avustajan ja opettajan välisen yhteistyön järjestämisestä, vastuuhenkilöistä ja työhön perehdyttämisestä. Samalla määritellään yksityiskohtaisemmat avustajan tehtävät kirjallisesti ja laaditaan avustajien työsuunnitelmakokonaisuus, johon sisältyvät oppituntien lisäksi avustajien välituntivalvontavuorot opettajien työn tukena, lasten vastaanotto ja saatto koulukuljetuksiin.

22. Oppilashuolto

Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan lapselle ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

OPPILASHUOLLON TOIMIJOITA

Monialainen oppilashuollon yhteistyö Pietarsaaressa

Pietarsaaressa jokaisessa perusopetuksen yksikössä toteutetaan opetussuunnitelman mukaista oppilashuoltoa. Oppilashuolto liittyy esiopetusyksikön henkilöstön kasvatukseen ja opetustehtävään. Oppilashuolto on kaikkien esiopetusyhteisössä työskentelevien tehtävä. Esiopetuksen oppilashuollollista toimintaa johtaa rehtori. Oppilashuollon lähtökohtana on lapsi. Oppilashuollon toiminnassa tulee huomioida lapsen ikä ja edellytykset. Oppilashuolto toimii Pietarsaaressa monialaisesti. Lapsen ja huoltajan sekä opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimen keskinäinen yhteistyö rakentaa toimivan oppilashuollon. Edellä mainitut tahot täydentävät osaamistaan tarvittavalla tavalla. Monialaiset osajat toimivat yhteistyössä keskinäistä konsultaatiota hyödyntäen. Palvelu suunnitetaan yhteisölle, yksilölle ja keskinäiselle yhteistyölle. Esiopetusyksikön vastuulla on lapsen ja huoltajan tiedottaminen ja ohjaaminen oppilashuollon palveluihin. Oppilashuollon toimivuutta ja yhteisiä käytänteitä arvioidaan

ja kehitetään suunnitelmallisesti opetuksen järjestäjän toimesta. Kouluterveyskyselyt ja asiakastytytyväisyyskyselyt antavat informaatiota oppilashuollollisten toimintojen toimivuudesta.

Kaikilla esiopetusyksiköillä on käytettävissä ja nimettynä koulukuraattori ja koulupsykologi. Heidän lisäksi huoltajien tukena toimii perhekuraattori, joka antaa keskusteluapua esioppilaiden huoltajille tarvittaessa. Koulukuraattorien ja – psykologien esimies on koulutoimen johtaja.

Pietarsaassa esioppilaat käyttävät terveyskeskuksen lastenneuvolan palveluita. Näiden tavoitteena on lasten terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä huoltajien kanssa. Lastenneuvolan terveydenhoitajan työ on lähinnä ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa.

Koulukuraattorin työn tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, kehittää yhteistyötä eri viranomaistahojen kanssa lasten tukemiseksi ja ennaltaehkäistä sosiaalisten ongelmien syntymistä. Tärkeää on toimia lastensuojelulain hengessä. Kuraattorin työtä ohjaa myös oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Tärkeimpiä yhteistyökumppaneita koulukuraattorille ovat kouluterveydenhuolto, koulupsykologit, lastensuojelu, lasten ja nuorten vastaanotto, riippuvuushoitoklinikka, etsivä nuorisotyö, nuorisotoimi, poliisi, seurakunta, lasten ja nuorten psykiatriset poliklinikat ja -osastot, perhekuraattori, resurssikoulu, KELA, Kokkolan työvoiman palvelukeskus, Pietarsaaren toimipiste INTRO ja yleisesti kolmas sektori.

Koulukuraattorin keskeisimmät työmuodot ovat keskustelutuen tarjoaminen, yhteistyöneuvottelut eri tahojen kanssa ja tukitoimien järjestäminen. Koulukuraattori osallistuu yhteistyössä esiopetuksen muun henkilökunnan kanssa erilaisten ongelmatilanteiden selvittelyyn ja ohjaa oppilaan ja hänen perheensä tarvittaessa myös muiden tukipalvelujen piiriin. Kuraattorit pyrkivät aikataulujensa puitteissa hoitamaan akuutit asiat mahdollisimman nopeasti, samana päivänä tai seuraavana, kuten oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa on säädetty.

Koulupsykologin puoleen voidaan kääntyä, jos on tarpeen tehdä lapselle psykologisia selvityksiä ja tutkimuksia, esimerkiksi oppimisvaikeuksien selvittämiseksi tai jos lapsella havaitaan käyttäytymisen ongelmia. Koulupsykologin lisäksi näitä palveluja tarjoaa myös Lasten ja nuorten vastaanoton psykologi. Koulupsykologit osallistuvat myös koulujen yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön ja konsultoivat esiopetuksen opettajia sekä henkilökuntaa tarpeen vaatiessa. Psykologi tapaa lapsia ainoastaan huoltajien suostumuksella.

Oppilashuoltoryhmät Pietarsaassa

Pietarsaaren kaupungissa toimii monialainen oppilashuollon ohjausryhmä, joka vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ryhmä koordinoi oppilashuoltoa koko kunnan alueella. Oppilashuoltotyö on monialaista työtä, jossa korostuu lasten ja huoltajien osallisuus. Pietarsaaren suomenkielisissä kouluissa on laadittu yksikkökohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat, jotka määrittävät koulun oppilashuoltotyötä. Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa on sovittu menettelytavoista, joilla esisopetuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla on laadittu suunnitelma tiedottamisesta edellä mainituille.

Koulujen oppilashuoltoryhmät

Pedagoginen tiimi tekee pedagogisen arvion, mikäli yleinen tuki ei lapselle riitä. Ryhmän muodostavat lasta opettavat opettajat. Toiminta toteutetaan yhteistyössä lapsen ja lapsen huoltajien kanssa.

Pedagoginen tukiryhmä käsittelee pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen. Huoltajille ilmoitetaan ryhmän kokoontumisesta. Ryhmän muodostavat rehtori, psykologi, erityisopettaja, kouluterveyden hoitaja ja mahdollisesti esiopetuksen opettaja. Toiminta toteutetaan yhteistyössä lapsen ja lapsen huoltajien kanssa.

Koulukohtainen oppilas ja opiskelijahuoltoryhmä Korri

Pietarsaaren esiopetusyksiköissä toimii koulukohtainen oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmä Korri. Se vastaa yksikön opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Sitä johtaa yksikön rehtori. Ryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Esiopetuksen oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmään kuuluvat yksikön ja oppilashuoltopalvelujen edustajina rehtorit, alakoulun erityisopettaja, terveydenhoitaja, kuraattori ja tarvittaessa psykologi. Ryhmään voidaan valita myös lasten ja huoltajien edustajia ja yhteistyötahoja esiopetusyksikön ulkopuolelta. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon ohjaus, suunnittelu, toteutus ja kehittäminen. Ryhmän tehtävänä on myös arvioida yksikkökohtaista oppilashuoltotyötä. Jokaisessa esiopetusyksikössä on omat laaditut järjestysäännöt, jotka käydään läpi ja tarvittaessa päivitetään vuosittain henkilökunnan, lasten ja huoltajien kanssa.

Korri

- tekee kokonaistarvekartoituksen ja määrittelee käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut
- suunnittelee toimenpiteet yhteisöllisen oppilashuollon edistämiseksi ja tukitoimien järjestämiseksi
- ohjaa yhteistyön järjestämisen kodin ja koulun ja muiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- laatii suunnitelman väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaamiseksi
- järjestää oppilas- ja opiskelijahuollon toteutuksen seurannan
- huomioi Pietarsaaren kaupungin hyvinvointisuunnitelman
- kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

Monialainen asiantuntijaryhmä, Morri, kootaan yksittäisen esioppilaan tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Moniammatilliseen asiantuntijaryhmään valitaan henkilöt, jotka toimivat vastuullisina toimijoina esioppilaan hyvinvointia toteutettaessa. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai lasten läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää lapsen tai huoltajan suostumusta.

Oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Tukikansion kuvio oppimisen ja koulunkäynnin tuki OSOITE TÄHÄN

Yhteisöllinen oppilashuoltotyö Pietarsaaressa

Yhteisöllinen opiskeluhoito huolehtii oppilaiden kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Yhteisöllinen opiskeluhoito toimii ennaltaehkäisevästi, laatii ja päivittää erilaisia toimintaohjeita esiopetusyksiköiden toimivaa arkea ajatellen. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä ei käsittele yksittäisten lasten tapauskohtaisia asioita. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Koulukohtaisissa oppilashuoltosuunnitelmissa on kuvattu eri esiopetusyksiköiden yhteisöllisen oppilashuollon tavoitteita, osallisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta edistävät toimenpiteet sekä työmuotoja näihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä kehitetään koko esiopetusyhteisön hyvinvointia. Yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön kuuluu myös alueellinen yhteistyö. Alueellista yhteistyötä on esimerkiksi nivelvaiheiden suunnitelmallinen toteuttaminen

Yhteisöllinen oppilashuolto

Tavoitteena

- * hyvinvoiva opiskeluyhteisö ja yhteisöön kuulumisen tunne
- * kuulluksi tuleminen
- * hyvinvoivat ihmiset ja terveyttä tukeva ympäristö
- * kuuluu kaikille yhteisössä opetuksen sisällöissä ja menetelmissä opetuksen järjestelyissä ja muussa toiminnassa
- * yhteisöllistä, kouluyhteisöä tukevaa
- * ensijaisesti ennaltaehkäisevää työtä

Edistää

- * lapsen oppimista
- * terveyttä ja hyvinvointia
- * opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä

Koulukohtainen yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä **Korri**, ohjaa tapaturmien ehkäisemisen sekä ensiavun järjestämisen ja hoitoonohjauksen suunnitelmaa, kuten myös tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttumisen suunnitelmaa, sekä koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevia ohjeita. Pietarsaaren kouluissa on käytössä Wilma - järjestelmä, jonka avulla seurataan poissaoloja. Wilman kautta hoidetaan poissaoloista ilmoittaminen.

Suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Suunnitelmassa otetaan huomioon sekä lasten keskinäiset että lasten ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa sekä kuvataan ennaltaehkäisyn keinot, mahdollisiin tapahtumiin puuttuminen, asioiden käsittely, tuki, hoito ja muut tarvittavat toimenpiteet sekä jälkiseuranta. Suunnitelma laaditaan ja sitä toteutetaan yhteistyössä huoltajien ja tarvittavien viranomaisten kanssa. Suunnitelmaa seurataan ja arvioidaan ja se päivitetään säännöllisesti.

Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa,
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, lapsille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Jokaisessa esiopetusyksikössä laaditaan kriisisuunnitelma, jossa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Jokaisella yksiköllä on oma kriisi- ja turvallisuussuunnitelmansa. Se valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka- ja vaaratilanteita sekä kriisitilanteita koskevat suunnitelmat ja ohjeistukset mm. pelastussuunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan ennaltaehkäisyn keinot, kriisitilanteisiin varautuminen, toimintatavat, johtaminen, yhteistyö, tiedottaminen, tuki ja jälkihoito. Suunnitelmat päivitetään vuosittain ja ne käydään henkilöstön kanssa läpi vuosittain.

Yhteinen toimintaohjeistus on laadittu pelastusviranomaisten kanssa. Suunnitelmasta tiedotetaan henkilöstölle, lapsille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille. Tiedottamisessa noudatetaan avoimuuden periaatetta tiedottamalla suunnitelmista vuosittaisissa vanhempainilloissa, lukuvuositedotteissa ja koulujen omilla web-sivuilla. Toimintavalmiuksia harjoitellaan ja suunnitelma päivitetään ja arvioidaan säännöllisesti.

Yksilökohtainen oppilashuoltotyö Pietarsaassa

Yksilökohtainen oppilashuolto edellyttää aina esioppilaan ja tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumusta. Moniammatillisen asiantuntijaryhmän työ ja ryhmän kokoonpano perustuvat aina lapsen tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Myös yksilökohtaisessa työssä korostuu osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Lapsen tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai lapsen läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Lapsen osallisuus, toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuihin lapsen iän, kehitystason ja muiden henkilökohtaisten edellytysten mukaisesti. Suostumusta ei sen sijaan tarvita yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen liittyviin käsittelyihin ja selvitysten laadintaan.

Asiantuntijaryhmä määrää keskuudestaan vastuuhenkilön kirjaamaan opetussuunnitelman edellyttämät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kouluterveydenhuollolla, psykologeilla ja kuraattoreilla on Pietarsaassa omat kirjaamis- ja arkistointijärjestelmänsä

Yksilökohtainen oppilashuolto

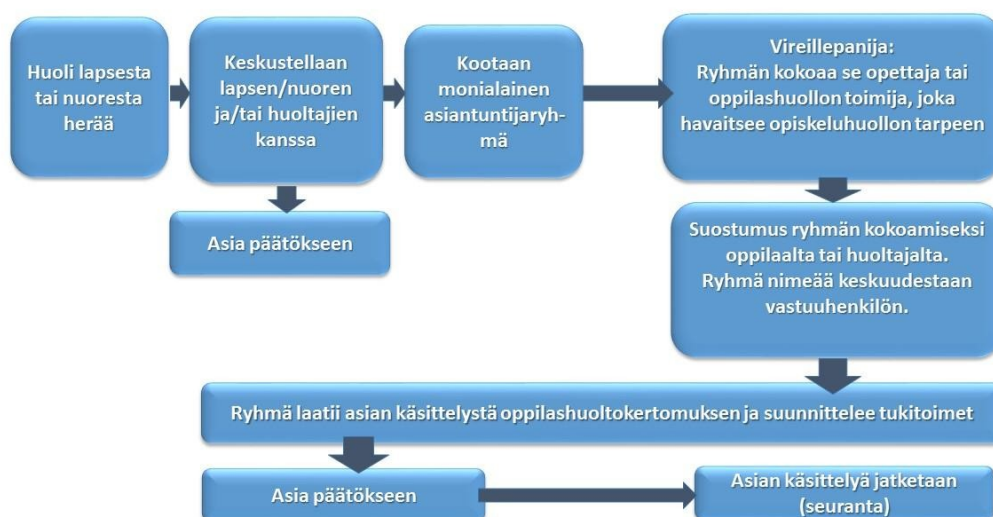
- * yksilöllistä tukea
- * monialaista yhteistyötä
- * lapselle suunnattuja palveluita ovat terveydenhoito, koulupsykologi, koulukuraattori ja monialainen asiantuntijaryhmä
- * edellyttää suostumusta ja luottamusta

Yksilökohtainen oppilashuoltoprosessi

Yksilökohtaisessa oppilashuoltoasian käsittelyssä asiantuntijaryhmä kootaan tarpeen mukaan. Se sisältää yksittäiselle lapselle suunnatut

- koulu- ja oppilasterveydenhuollon palvelut
- oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut
- monialaiset yksilökohtaiset oppilashuollon palvelut
- erityislaitoksissa järjestettävät sosiaali- ja terveysterveystoimet.

KUVIO 1: Oppilashuollon prosessi silloin, kun ennalta ehkäisevät ja yleisen tuen tukitoimet eivät riitä

Oppilashuoltokertomus

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen lapsen nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen lapsen huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- lapsen tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetyksi potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen. Lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä esioppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle lapsen opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon

luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön lapsen tai muiden lasten turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista lapsen sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan lapsen tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen. Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä lapsen tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Oppilashuoltosuunnitelmat Pietarsaareissa

Opetussuunnitelma laaditaan oppilashuollon osalta monialaisena yhteistyönä. Se tulee laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Opetussuunnitelma vahvistetaan sivistyslautakunnassa ja Pietarsaaren suomenkielisessä jaostossa. Pietarsaaren kaupungin oppilashuollon ohjausryhmänä toimii monialainen oppilashuollon kuntatyöryhmä, jolla on ohjausvastuu valmisteltaessa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa, opetussuunnitelmaa oppilashuollon osalta sekä koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa.

Oppilashuoltosuunnitelmissa on kuvattu tarkasti se, mitä eri kouluissa tehdään, kun lapsi siirtyy esimerkiksi esiopetuksesta peruskouluun, peruskoulusta toiselle asteelle ja niin edelleen. Suunnitelmissa kerrotaan myös, ketkä viranomaiset toimivat yhteistyössä toistensa kanssa näissä siirtymävaiheissa ja miten opetuksen kannalta välttämätön tieto siirretään oppilaitoksesta/koulusta toiseen.

Pietarsaaren perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelman painotusalueet

1 Opiskeluhuollon käsitteet, tavoitteet ja toimintaperiaatteet

2 Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

3 Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

4 Ohjaus ja nivelvaiheyhteistyö

5 Yksilökohtainen oppilashuolto

- Yksilökohtainen oppilashuoltoprosessi
- Oppilashuoltokertomusten laatiminen
- Oppilashuoltorekisterin salassapito- ja kirjaamiskäytännöt

6 Oppilashuollon monialaiset palvelut

- Kouluterveydenhuolto
- Psykososiaaliset palvelut — koulupsykologi ja koulukuraattori
- Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tuki
- Kouluruokailu
- Koulukuljetus
- Oppilashuolto ja lastensuojelu
- Nuorten päihde- ja mielenterveystyö
- Perheneuvola
- Lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikka
- Nuorisopalvelut
- Koulupoliisi
- Muita tukipalveluja

7 Turvallinen arki

- Turvallisuuden edistäminen
- Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa
- Lasten suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- Käyttätymisohjeet ja seuraamukset
- Poissaolojen seuranta.

8 Yhteistyö oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

- Lasten vaikuttamismahdollisuudet kouluyhteisössä
- Kodin ja koulun välinen yhteistyö
- Huoltajille tiedottaminen
- Tiedonsaanti

9 Oppilashuoltotyön toteuttaminen ja seuranta

- Oppilashuoltoryhmän työn arviointi
- Ennaltaehkäisevän oppilashuoltotyön arviointi koko kouluyhteisön tasolla.

10 Oppilashuoltoa ohjaavat asiakirjat

Pietarsaaressa oppilashuollon tavoitteena on lisätä kouluyhteisön ja lapsiryhmien hyvinvointia. Yhteisöllisiä toimintatapoja lisätään ja kehitetään järjestelmällisesti ja monialaisesti. Lasten ja huoltajien osallisuutta edistetään suunnitelmallisesti. Tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista.

Myönteisen vuorovaikutuksen tukeminen lasten ja heidän huoltajiensa kanssa on osa esiopetuksen yhteistoiminnallista toimintakulttuuria. Esiopetusyksiköissä kehitetään lasten osallisuutta vahvistavia rakenteita ja toimintamalleja esimerkiksi oppilaskunta-, kummi- ja tukioppilastoiminnalla. Yläkouluilla oppilaita otetaan mukaan kouluterveyskyselyn tulosten käsittelyyn ja kehittämisehdotuksien laadintaan.

Opetus- ja kasvatustyö ohjaa lapsia myönteiseen vuorovaikutukseen ja ongelmatilanteiden ratkaisemiseen. Tavoitteena on ratkaista ristiriitatilanteita positiivisin keinoin tarjoamalla lapselle keskustelu- tai sovittelumenettelyä esimerkiksi Verso-, Kake- ja Kiva Koulu – ohjelmien avulla.

Oppilashuollon järjestäminen ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä. Jokaisessa koulussa on nimetty kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi sekä koulukuraattori.

Pietarsaaren kouluissa arvioidaan jatkuvasti oppilashuollon kokonaistarpeen kehitystä, mikä tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollolliseen yhteistyöhön koulun ulkopuolisten viranomaisten kanssa. Oppilashuollon palvelujen järjestäminen, yhteistyö ja eri tahojen kanssa sovitut vastuualueet on kuvattu Pietarsaaren suomenkielisen koulutoimen oppilashuollon suunnitelmassa. Oppilashuollon toimintaperiaatteet esitellään oppilaille ja huoltajille koulujen kotisivuilla ja koulukohtaisissa oppilashuolto- ja lukuvuosisuunnitelmissa. Esiopetusyksiköt esittelevät oppilashuollon toimintaa vanhempainilloissa ja yhteisissä tilaisuuksissa. Lapsia ja huoltajia osallistetaan oppilashuoltotyön eri vaiheissa. Koulut kuvaavat omissa oppilashuoltosuunnitelmissaan yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisen periaatteet. Oppilashuoltosuunnitelma laaditaan kaupungin yhteiseen suunnitelmapohjaan.

Pietarsaaressa monialainen oppilashuollon ohjausryhmä seuraa vuosittain oppilashuoltosuunnitelman toteutumista sovitun vuosikellon mukaisesti. Oppilashuoltosuunnitelma on osa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.